

Vanhuksille suunnatun vaatemalliston tuotekehitys

Tanila Anne

Opinnäytetyö

Koulutusala Kulttuuriala			
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Tanila Anne			
Työn nimi Vanhuksille suunnatun vaatemalliston tuotekehitys			
Päiväys	21.3.2011	Sivumäärä/Liitteet	73/3
Ohjaaja(t) Ryynänen Sirpa ja Rytönen Ulla			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön aiheena oli tekijän aiemmissa opinnoissa suunnitteleman, vanhuksille suunnatun vaatemalliston tuotekehitys. Kehitystyö noudatti realistisen evaluaation mallia. Vaatemallisto suunnattiin vanhuksille, jotka tarvitsevat päivittäistä avustusta ja helpotusta pukeutumiseen. Työn tavoitteena oli suunnitella käyttäjälähtöinen mallisto, jossa otettiin huomioon niin vanhusten tarpeet, kuin hoitotyön helpottaminen. Opinnäytetyö osallistui Palmu, Palvelumuo- toilua ikääntyville, tutkimusprojektiin.</p> <p>Opinnäytetyön aikana hankittiin tietoa vanhuksilta ja vanhustenhoidon ammattilaisilta. Tiedonhankinnan menetelmänä käytettiin Context mappingia. Malliston käytettävyyttä kehitettiin testaamalla vaatteita ja kiinnitysmekanismeja käytössä sekä tekemällä materiaalitestauksia.</p> <p>Työn lopputuloksena saavutettiin kehittyneet suunnitelmat käyttäjälähtöisestä vanhuksille suunnatusta vaatemallistosta sekä valmistetut mallikappaleet osasta malliston vaatteita. Opinnäytetyön aikana käyttäjiltä kerätty tieto sekä saavutetut lopputulokset antavat hyvän mahdollisuuden jatkaa työtä eteenpäin jopa kaupallistettavaksi mallistoksi.</p>			
Avainsanat vaatetus suunnittelu, vanhus, käytettävyys, käyttäjälähtöisyys, tuotekehitys			

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Design			
Author(s) Tanila Anne			
Title of Thesis Product development of clothing collection for elderly people			
Date	21.3.2011	Pages/Appendices	73/3
Supervisor(s) Ryynänen Sirpa and Rytönen Ulla			
Project/Partners			
<p>Abstract</p> <p>The aim of the final project with thesis was to develop a clothing collection for elderly people; the author had started designing the collection during her earlier studies. The collection was directed for elderly people needing help in daily basis. The goal was to create an aesthetic and user-friendly clothing collection that considers the needs and dreams of elderly people and helps nursing. Realistic evaluation was used as a working method. The project was carried out in cooperation with Palmu-project that develops design services for aged people.</p> <p>Users of the collection, elderly people and nurses, were asked to give their opinions about their needs and dreams concerning the clothing for elderly. Context mapping was used as the technique to get the needed information from the users. To ensure the usability of the collection some clothes were given to users for a test try. Materials, buttons and zippers were also tested to fit the needs.</p> <p>As a result, a user-friendly clothing collection for elderly people was developed and some clothes representing the collection were made. The gathered user information and the outcome of the project provide a great opportunity to continue the work in future.</p>			
<p>Keywords</p> <p>cloth designing, elderly people, usability, user-friendly, product development</p>			

SISÄLTÖ

1	Työn tausta	7
1.1	Vanhukset, minä ja vaatteet.....	7
1.2	Kohderyhmänä vanhukset	8
1.3	Malliston kehittyminen opintojen aikana.....	9
1.4	Lähtötilanne opinnäytetyöhön	12
1.5	Opinnäytetyöhön kehitettäväksi valitsemani vaatemallit	13
2	Opinnäytetyön eteneminen	20
2.1	Realistisen evaluaation prosessi.....	22
2.2	Oman työni kulku.....	25
3	Vanhustyön asiantuntijoiden mielipiteet ja toiveet.....	29
3.1	Kontekstikartoitus menetelmänä.....	30
3.2	Ryhmätapaamisten toteutus	31
3.2.1	Herkistäminen	31
3.2.2	Tehtävä sanoilla ja kuvilla	32
3.2.3	Vaatemallien esittely.....	34
3.3	Haastattelujen tulokset	35
3.3.1	Asian ydin.....	36
3.3.2	Ei haitaksi, mutta tarpeetonta.....	37
3.3.3	Ei toimi.....	38
4	Vanhusten mielipiteet ja toiveet.....	39
4.1	Haastattelun toteutus.....	40
4.2	Tulokset	43
4.2.1	Mielipiteitä väreistä	43
4.2.2	Miellyttäviä vaatemaleja.....	45
4.2.3	Sanatehtävä	46
5	Käytettävyyden testaaminen ja malliston muotoutuminen.....	47
5.1	Kankailta vaadittavat ominaisuudet.....	47
5.2	Kankaiden valinta ja pesutestit.....	48
5.3	Mallikappaleiden testaus	50
5.3.1	Paidat.....	51
5.3.2	Mekko.....	56
5.3.3	Housut	57

5.4 Kiinnitysmekanismien testaaminen	58
6 Malliston esittely	60
7 Pohdinta	71
Kuvat	72
Kaaviot	73
Lähteet	73

Liitteet

Liite 1 Kuvia kontekstikartoituksen herkistämisosion tehtävästä

Liite 2 Kontekstikartoitustehtävänä tehdyt kuvakollaasit

Liite 3 Vanhusten kanssa paperinukeilla tehdyn tehtävän materiaalit

1 Työn tausta

1.1 Vanhukset, minä ja vaatteet

Olen asunut kuusivuotiaasta saakka samassa pihassa äitini johtaman dementoituneille tuettua palveluasumista tarjoavan hoivakodin kanssa. Vanhusten elämä, arki ja juhla ovat siitä saakka kuuluneet tiiviisti jokapäiväiseen elämääni. Lapsena minulla olikin tapanani sanoa, että minulla on aina kerrallaan 15 mummoa ja pappaa. Peruskoulun jälkeen minulle olisi ollut varma valinta lähteä opiskelemaan hoitoalaa ja taata näin varma työ kotona. Nuoruuden pakottava tarve kulkea omaa tietä sai kuitenkin suuntaamaan opintoni muotoilualalle. Opiskelujen edetessä huomasin kuitenkin, ettei muutto 300 kilometrin päähän ollutkaan karistanut vanhuksia sydämestäni, vaan yhä uudelleen heräsi mieleeni ajatus iäkkäille suunnattujen vaatteiden kehittämisestä.

Käytännön työ hoitajana oli jo osoittanut minulle, että tarve kehittää vanhusten vaatteita oli suuri. Geriatriasta hoitoa tai helpotusta pukeutumisessa tarvitseville vanhuksille suunnatuissa vaatteissa tuntui olevan puutteita käytettävyydessä ja ennen kaikkea esteettisyydessä. Ne oli suunnattu enemmän laitostyttöön, kuin kotona tai kodinomaisessa hoitoyksikössä asuvalle vanhukselle. Laitoshoidon- ja huollon asettamat vaatimukset vaatteissa oli kyllä huomioitu, mutta itse vanhus ja hänen yksilöllisyytensä tuntui jääneen toissijaiseksi asiaksi. Myös helpotusta vaatteiden käytettävyyteen, pukemiseen, riisumiseen ja istuvuuteen kaivattiin usein niin hoitajien, omaisten kuin vanhustenkin osalta.

1.2 Kohderyhmänä vanhukset

Vanhuksia ei voi mielestäni ajatella vain yhtenä joukkona iäkkäitä ihmisiä, sillä tämän joukon sisältä löytyy hyvin monenlaisia elämäntilanteita, tapoja, kykyjä ja kulttuureita, kuten mistä tahansa muustakin ikäryhmästä. Myös ikä voi olla huonomaäritelmä vanhuudelle, koska ei ole olemassa vuosien välille piirrettyä viivaa, joka kertoisi vanhuuden alkamisesta. Voihan olla, että yksinäinen 90-vuotias henkilö on täysin toimintakykyinen psyykkisesti ja fyysisesti, eikä näin tarvitse erityistä vaate-tusta. Toisaalta perheellinen 60-vuotias saattaa olla sellaisessa tilanteessa, että vanhenemiseen liittyvän sairauden, kuten Alzheimerin vuoksi tarvitsee erityis-tuotetta.

Ikääntyneiden isosta joukosta rajaan työni kohderyhmän sellaisiin henkilöihin, joi-den elämässä ikääntyminen ja sen aiheuttamat muutokset tai sairaudet ovat alka-neet vaikuttaa. Puhuessani vanhuksista tai ikääntyneistä työssäni, tarkoitan henki-löitä, jotka tarvitsevat näiden seikkojen vuoksi avustusta päivittäisessä elämässä.

Hoitotyössä minulle on tullut vanhusten omaisten kertomana vastaan seikka, että iäkkäille suunnattuja kauniita vaatteita on yksityisen kuluttajan vaikea löytää markkinoilta. Tavallisten kauppojen vaatevalikoimista toki löytyy kauniita vaattei-ta, mutta usein mitoitus, puettavuus tai huolto-ominaisuudet eivät vastaa ikään-tymisen vaatteille asettamiin haasteisiin. Esimerkiksi muutokset kehossa, kuten kumara asento, vaatisivat erityishuomiota kaavoituksessa ja mitoituksessa. Tämän vuoksi rajaan kohderyhmääni edelleen vanhuksiin, jotka asuvat kotona tai pienissä hoitoyksiköissä. Vaadittavat ominaisuudet kun ovat erilaisia puhuttaessa laitoksil-le, kuten sairaalat, suunniteltavista vaatteista tai kun puhutaan yksityiselle henki-lölle suunnatuista vaatteista.

1.3 Malliston kehittyminen opintojen aikana

Minulla on ollut mahdollisuus jo vuoden ajan ennen opinnäytetyöni aloittamista suunnitella ja kehittää vanhuksille suunnattuja vaatteita eri opintojaksoilla. Vanhusten vaatteissa on paljon eri asioita, jotka täytyy ottaa huomioon sen lisäksi, että vaatteet olisivat myös miellyttävän näköisiä. On ollut hyvä, että olen voinut keskittyä eri kursseilla eri osa-alueisiin ja näin kehittää malleja vaihe vaiheelta eteenpäin.

Ajatus vanhuksille suunnattujen vaatteiden kehittämisestä lähti toteutumaan tammikuussa 2010 suorittaessani syventäviin opintoihin kuuluvaa Tutkiva toiminta-opintokokonaisuutta. Opintojaksolla osallistuin ryhmätyöhön, jossa yhdessä tila- ja kalustemuotoilua opiskelevan Essi Saarelan ja lasimuotoilua opiskelevan Salla-Mari Koistisen kanssa kehitimme suunnitelmat paremmasta elinympäristöstä dementiaa sairastavalle vanhukselle. Työ koostui kolmesta osasta: tilasuunnitelmasta, virikesuunnitelmasta ja vaatesuunnitelmista. Minun tehtävänäni oli suunnitella asukokonaisuudet ikääntyneelle miehelle ja naiselle huomioiden dementian vaatteille asettamat vaatimukset. Opintojakson aikana vierailimme Kuopion kaupungin ylläpitämässä Leväsen palvelukeskuksessa sekä yksityisessä hoitokoti Omakammarissa. Suunnittelimme idealuonnoksia kukin omalta osa-alueeltamme ja pyysimme niistä palautetta muutamalta vanhustenhoidon ammattilaiselta. Vastaukset kyselyihimme jäivät vähäisiksi, mutta työhön käytettyyn aikaan nähden lopputulos tyydytti kaikkia ryhmäläisiä. (Koistinen, Saarela, Tanila, 2010)

Tutkivan toiminnan opintokokonaisuus oli minulle hyvä hetki aloittaa vanhusten vaatteiden suunnittelu. Opintojakson tuotoksena syntyneet vaatesuunnitelmat (kuva 1) antoivat hyvän alun sille kehitystyölle, jota minun on ollut mahdollista jatkaa eteenpäin. Suunnitelmani

Kuva 1 Paita- ja housusuunnitelmat

koostuivat miehen ja naisen asukokonaisuuksista, joihin kuuluivat housut, paita sekä paksumpi pusero. Lisäksi suunnittelin vaihtoehdon hygienihaalariksi. Malleissa pyrin kehittämään uusia ratkaisuja helpottamaan pukeutumista ja vaatteiden käyttöä niin vanhuksen kuin hoitajankin kannalta. (Koistinen, Saarela, Tanila, 2010)

Kuva 2 Mallistolakana

Olen voinut seurata myöhemmin vaatteiden käyttöä, sekä osallistua myös itse niiden huoltamiseen ja pukemiseen liikuntarajoitteiselle vanhukselle. Vaatteiden testaaminen käytännössä on ollut avuksi myöhemmin jatkaessani malliston työstämistä. Se on auttanut muun muassa oikean mitoituksen ja istuvuuden pohtimisessa.

Opintojakson aikana pohdin tarkemmin myös, minkälaiset materiaalit soveltuisivat parhaiten vanhusten vaatteisiin ja testasin joidenkin kankaiden kestävyyttä hankausten, kutistuvuuden ja värinkeston osalta (Tanila, 2010). Tämä osoitti minulle, että mallistooni soveltuvia kankaita ei ole helppo löytää.

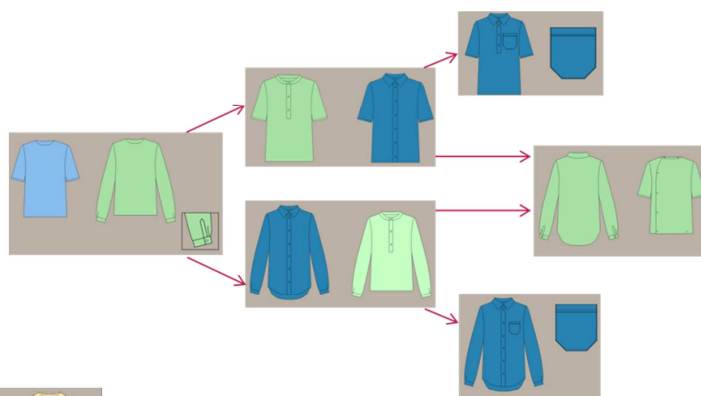
Myöhemmin samana keväänä suoritin pääaineopintoihin kuuluvaa Ergonominen vaate - opintokokonaisuuden. Sen aikana suunnittelin vaatemalliston ikääntyneille naisille pohtien malleissa erityisesti niiden ergonomisia ratkaisuja (kuva 2). Suunnittelun pohjana käytin tutkiva toiminta opintojaksolla hankkimaani tietoa ja suunnitelmiani malleja.

Valmistin mallistosta yhden asukokonaisuuden, helposti puettavat housut ja puseron, jotka olen antanut käyttöön Violakotiin.

Syksyllä 2010 suoritin syventävänä opintona Teollinen suunnittelu -opintokokonaisuuden, jossa edelleen jatkoin työtäni. Kurssilla keskityin enemmän malliston esteettisyyden kehittämiseen, mutta pohdin ja kehitin eteenpäin myös käytettävyyteen liittyviä ominaisuuksia vaatteissa. Otin tehtäväksi suunnitella malliston myös miehille. Suunnittelutyössä käytin apunani aiemmilla kursseilla hankkimaani tietoa.

Olin pohtinut aiemminkin, kuinka saisin osallistettua vanhukset mukaan suunnittelutyöhön. Teollisen suunnittelun -opintojaksolla kokeilinkin pientä haastattelua minulle työn kautta jo entuudestaan tuttujen viiden vanhuksen kanssa. Tein kolme ideataulua, jotka esitin vanhuksille. Niistä saamani palautteen avulla pyrin saamaan heidän mielipiteitään vaatetuksesta ja heitä lähellä olevasta elämäntyylistä. Keskustelut jäivät melko lyhyiksi ja tulokset pieniksi. Kuitenkin haastattelut olivat hyödyllisiä, sillä sain testattua, toimiiko tämäntapainen työskentely vanhusten kanssa.

Haastattelujen aikana huomasin, etteivät vanhukset halunneet kommentoida ideataulujen kuvia tai niiden muodostamaa tunnelmaa, kuten pyysin. Sen sijaan he keskittyivät kommentoimaan tauluihin piirtämiäni vaatemallien ominaisuuksia, kuten eräs haastateltu sanoi: ”Tahtoisin tuollaisen paidan, mutta siinä pitäisi olla lyhyet hihat.” Tästä sain idean suunnitella mallistoon muuntuviksi malleiksi kutsu-
miani vaatteita, joihin käyttäjä saisi valita mieleisensä ominaisuuden eri vaihtoehtoista (kuvat 3 ja 4).

Kuva 4 Miesten paita muuntuvana mallina

Kuva 3 Naisten paita muuntuvina malleina

1.4 Lähtötilanne opinnäytetyöhön

Opinnäytetyöni osallistuu Palvelumuotoilua ikääntyville -tutkimusprojektiin, jonka tarkoituksena on kehittää uusia palvelujen tuottamismalleja tukemaan ikääntyvien itsenäistä suoriutumista. Palvelumuotoilu, sosiaalinen media ja tietojärjestelmien kehittäminen ovat keinoja, joita projektissa käytetään ja hyödynnetään. Projekti on alkanut 1.3.2010 ja se päättyy 31.3.2012. (Miettinen 29.3.2011 <<http://palvelumuotoiluaikaantyyville.blogspot.com/>>)

Aloittaessani opinnäytetyötäni minulla oli aiempien opintojen ajalta jo paljon materiaalia ja suunnitelmia vaatteista sekä niihin käytettävistä ratkaisuksista valmiina. Rajatakseni työtäni päätin jättää hygienihaalarien kehittämisen tässä vaiheessa pois ja keskittyä pukemista helpottavien vaatteiden suunnitteluun. Hygienihaalarien suunnittelu olisi ollut niin iso osa-alue sen vaatiman suuren kehitystyön vuoksi, että se olisi vienyt paljon aikaa muiden mallien suunnittelulta.

Valitsin aiemmin suunnittelemistani malleista mielestäni potentiaalisimmat. Tavoitteenani oli niiden avulla lähteä kehittämään kaunista ja käytettävyydeltään vanhukset ja hoitajat huomioivaa mallistoa. Malleja oli vieläkin useita, joten työn edetessä pystyin niistä edelleen karsimaan ja kehittään jäljelle jääneitä, parhaiten vanhuksille sopivia malleja eteenpäin. Suunnittelin myös paremman vaihtoehdon aiemmin ergonominen vaate opintojaksolla valmistamalleni ja käytössä testaamalleni vilutakille, sillä en ollut täysin tyytyväinen sen käytettävyyteen.

Koska olen kehittänyt mallistoa jo aiemmin, pystyn opinnäytetyössäni keskittymään yhä konkreettisempiin asioihin. Koen tärkeäksi, että voin opinnäytetyöni aikana tehdä vaatteista mallikappaleita ja antaa ne koekäyttöön. Testaaminen käytännössä kun on kuitenkin ainoa varma tapa todeta, ovatko vaatteet tarkoituksenmukaisia ja toimivia.

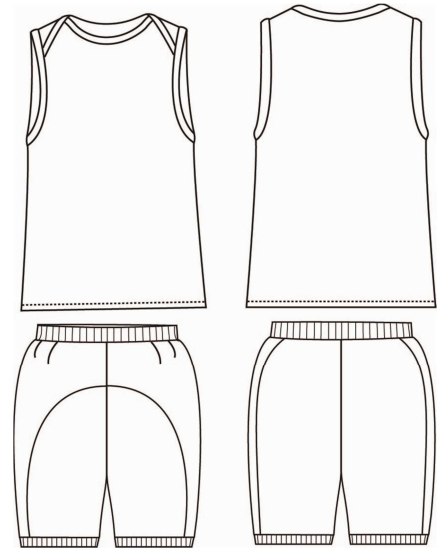
1.5 Opinnäytetyöhön kehitettäväksi valitsemani vaatemallit

Seuraavaksi esittelen vaatemallit, jotka valitsin jatkokehitettäväksi opinnäytetyökseni.

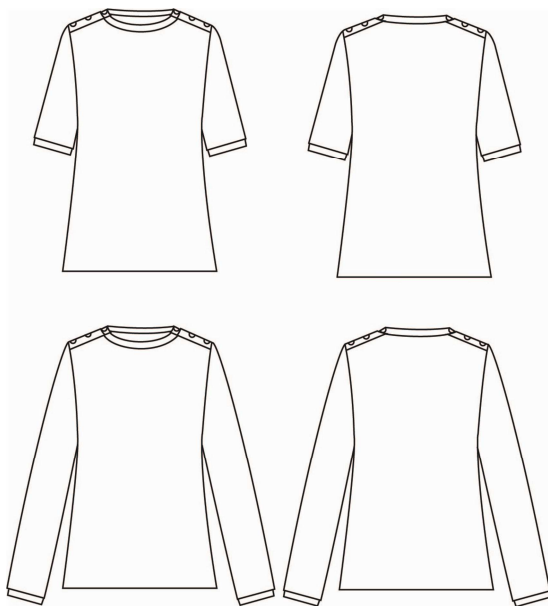
Matti ja Maija -alusvaatteet

Aluspaita on bambu-elastan sekoitteista single trikoota. Sen erikoisuutena ovat ristikkäin menevät olat, jotka kiinnittyvät yhteen vain kädentiellä. Tämä antaa tilaa päälle paitaa puettaessa. Alushousussa on edessä ja takana kaarrokkeet kosteussulkukangasta, joka on hengittävää, mutta joka pitää kosteuden sisällä. Sisäosa ja sivut ovat bambufroteeta.

Miesten ja naisten mallit eroavat toisistaan mitoituksiltaan, mutta toiminnaltaan ja ulko- näöltään ne ovat samankaltaisia.

Maria ja Vilho -T-paidat

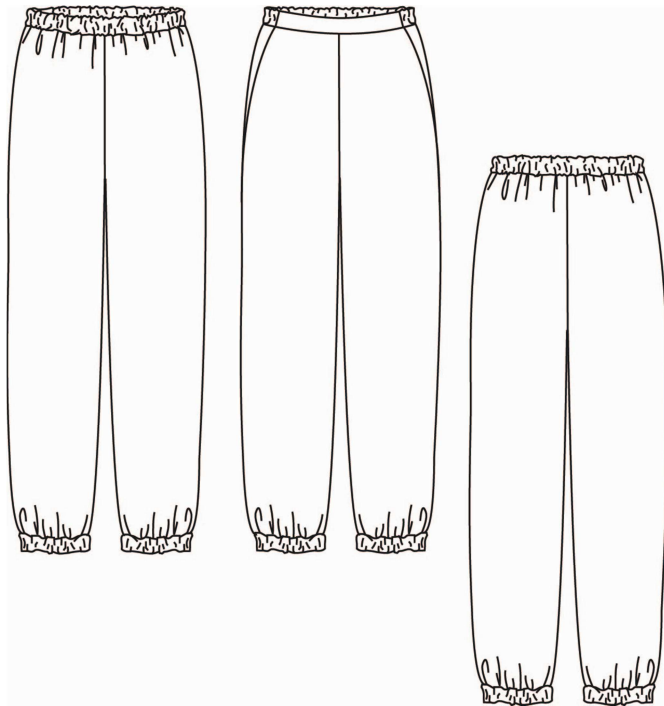
T-paitojen molemmilla olilla on napituslistat, joissa on neppari kiinnitys. Kyseisen kiinnityksen tarkoitus on helpottaa pukemista antamalla lisätilaa päälle ja käsien liikkeelle. Paidoissa on valittavana pitkähihainen tai lyhythihainen malli.

Paitojen materiaali on joustavaa puuvillainterlock-neulosta. Pääntiellä ja hihansuissa on joustavaa puuvillaresoria.

Miesten ja naisten malleissa on eri mitoitukset.

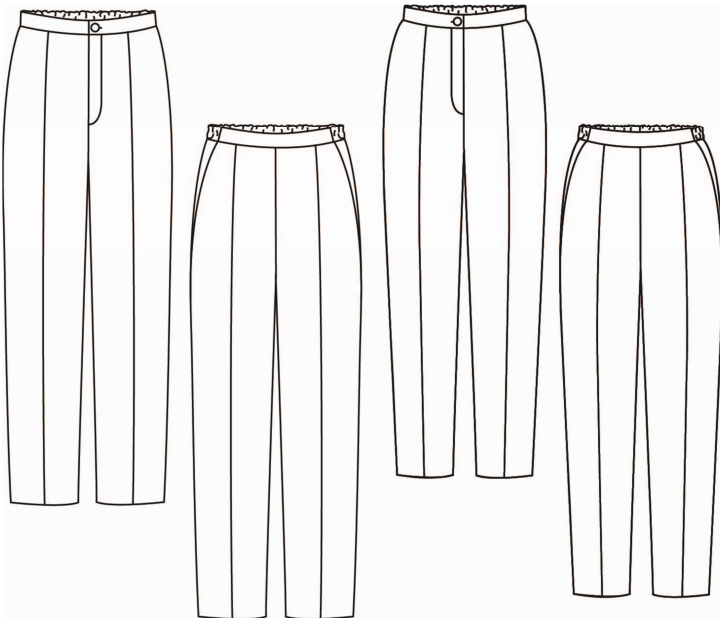
Mandi ja Eero -housut

Housuissa on joko kuminauhavyötärö tai edessä vyötäröltä vinosti sivusaumoihin kulkevat vetoketjut kummallakin sivulla. Sivuilla kulkevat vetoketjut aukeavat alalantiolle asti, mikä helpottaa pukemista ja wc-käyntiä. Vyötärö kaareutuu edessä alaspäin ja takana ylöspäin, mikä antaa istumamukavuutta. Lahkeensuut kiristyvät kuminauhalla.

Materiaalina housuissa on puuvillainen college tai veluuri.

Miesten ja naisten malleissa on eri mitoitukset.

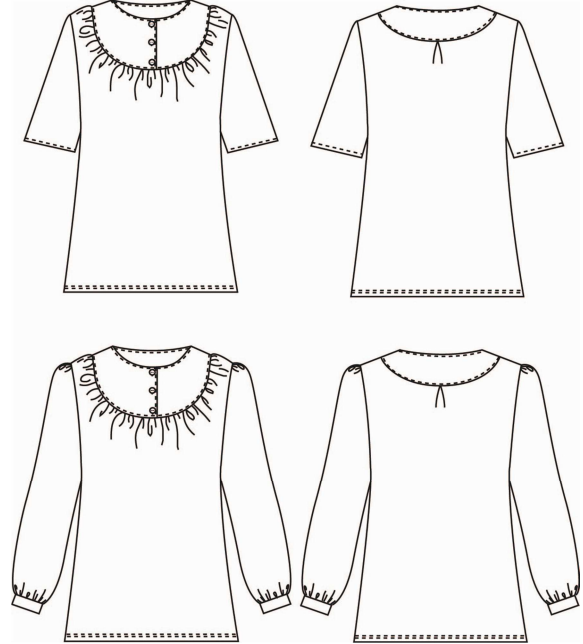
Sanna ja Lasse -housut

Kuten aiemmissa neuloshousuissa, on myös näissä valittavana vyötärörakenteeksi sivuilla kulkevat vetoketjut, jotka helpottavat pukemista. Toisena vaihtoehtona on perinteinen vetoketjuhalkio edessä ja takana kuminauhakiristys.

Sanna ja Lasse housut ovat kangashousut, joiden materiaali on puuvilla-polyesteri sekoitetta. Lahkeet housuissa ovat suorat. Miesten ja naisten malleissa on eri mitoitukset.

Jaana-Paita

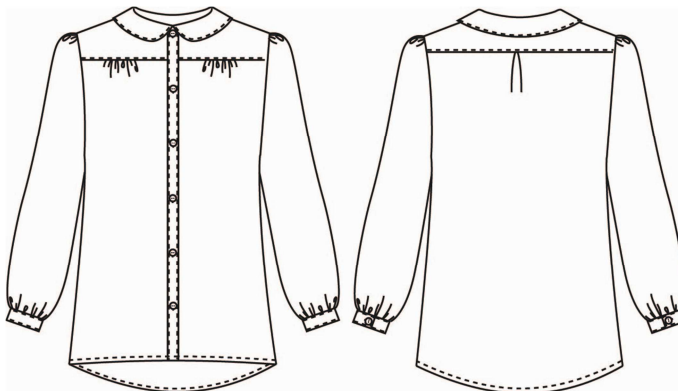
Tässä naisten paitamallissa on pääntiellä kaarroke, joka aukeaa edestä napeilla. Miehestä kaarrokkeen alapuolella poimuttuu antaen väljyyttä ja naisellisuutta. Selässä, kaarrokkeen alla, oleva laskos antaa liikkumamukavuutta. Paidan voi valita lyhyt- tai pitkähihaisena.

Kaarrokkeet ja hihat paidassa ovat puuvillakangasta, joka yhdistyy miehestä puuvillaiseen interlock trikoon. Kangasosat paidassa luovat siistin vaikutelman ja trikoo helmassa antaa käyttömukavuutta.

Aino-Paita

Naisten paitapusero, jossa on pyöreä kaulus ja poimutusta edessä sekä hihan suussa ja pyöriöllä. Kaareva helma antaa selkään lisäpituutta ja näin mukavuutta istuttaessa. Kaarevuus auttaa myös kumararyhtisellä, ettei helma nouse selässä

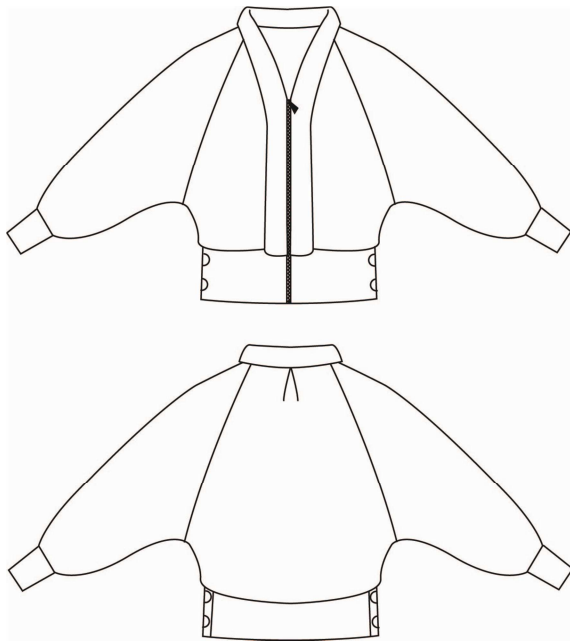
liian ylös ja valu edessä liian alas.

Materiaalina puserossa on puuvilla kangas, mahdollisesti puuvillasatiini.

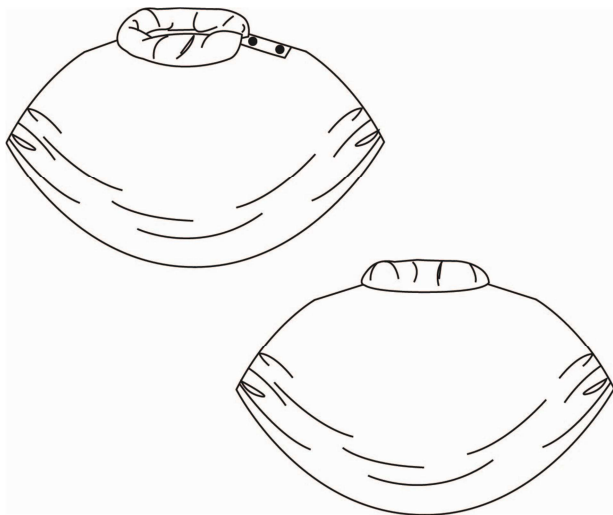
Laura-takki

Neuletakin lailla käytettävä takki on puuvillaista veluuria tai collegea.

Takissa on huivikaulus ja edessä veto-ketju. Kimonomallinen hiha antaa väljyyttä ja helpottaa pukemista. Hi-hansuissa ja helmassa on joustavaa resoria. Helman resori aukeaa sivuilta neppareilla. Takana niskassa on vastalaskos antamassa muotoa ja tilaa. Selässä on huomioitu riittävä pituus, mikä antaa istumamukavuutta.

Elli-keeppi

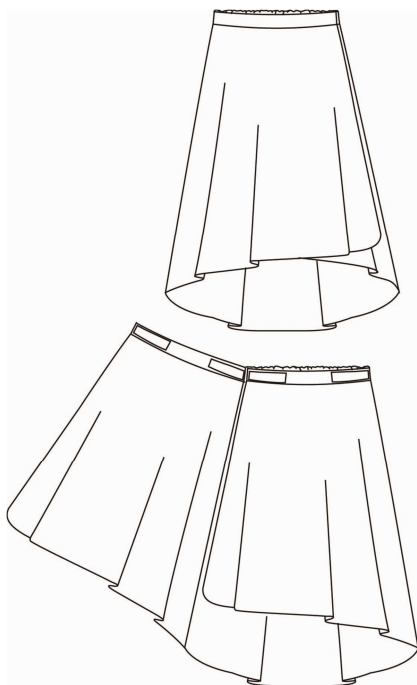
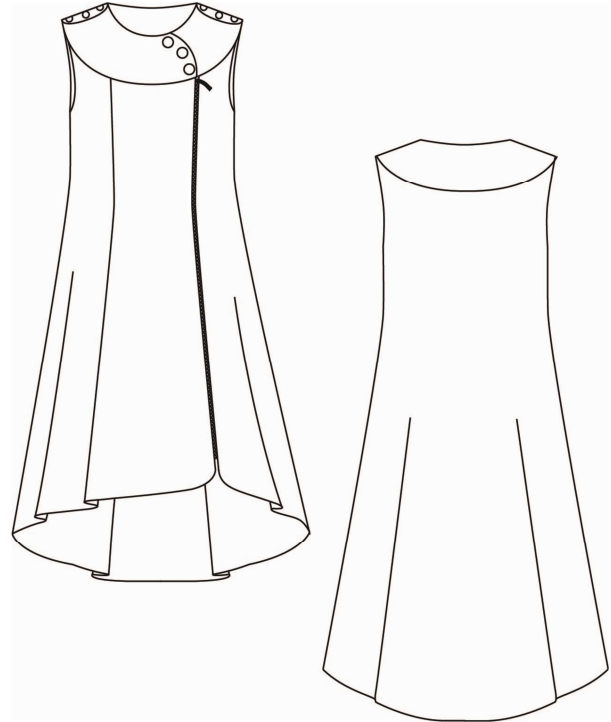
keeppi on hartioita ja käsivarsia lämmittävä edustava vaate. Keepissä on muhkea kaulus, joka aukeaa vasemmalta olalta napeilla. Sivulla oleva poimutus luo naisellisuutta. Kaareva helma suojaa, mutta ei tule käsien tielle.

Materiaalina keepissä on puuvilla veluuri tai ohuehko fleece.

Rauha-mekko

Mekko on helposti puettava, sillä se aukeaa sekä edessä vetoketjulla ja napeilla että olkapäiltä napeilla. Kaareva helma auttaa kumararyhtisellä, ettei helma nouse selässä liian ylös ja valu edessä liian alas, mutta se antaa mekolle myös näyttävyyttä ja istumamukavuutta. Kaarroke pääntiellä antaa muotoa rinnalle ja olalle.

Materiaalina mekossa on puuvilla-polyesteri sekoitteinen toimikas.

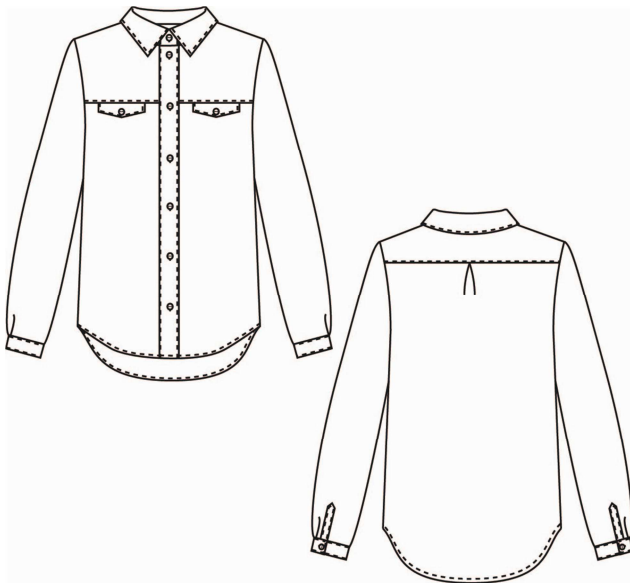
Matilda-hame

Puolipitkä kietaisuhame on helppo pukea ja riisua. Hame kiinnittyy vyötäröltä tarranauhalla, mikä antaa säätövaraa hameelle. Vyötärön takaosassa on kuminauhakiristys. Kuten mekossakin, kaareva helma auttaa kumararyhtistä ja antaa istumamukavuutta.

Materiaalina mekossa on puuvilla-polyesteri sekoitteinen toimikas.

Tauno-paidat

Miesten kauluksellinen paita, jossa on pitkät tai lyhyet hihat. Paidan yläosa ja hihat ovat puuvilla kangasta ja helmaosa puuvillaista interlock neulosta. Kankaiset hihat ja kaulusosa antavat paidalle näyttävyttä ja joustava helmaosa käyttömukavuutta. Selässä oleva vastalaskos antaa paidalle myös väljyyttä ja liikkumatilaa.

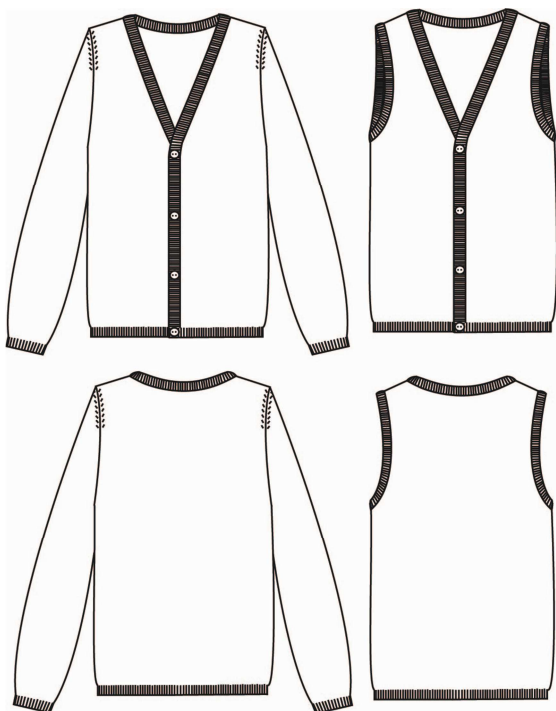
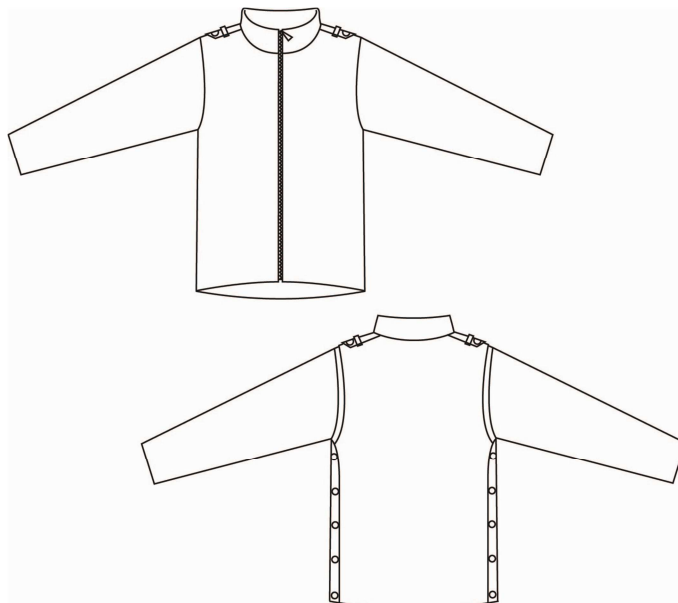

Martti-paita

Näyttävä kauluspaita on valmistettu puuvillakankaasta. Selässä oleva laskos antaa käyttömukavuutta ja muotoiltu helma auttaa kumararyhtistä ja antaa istumamukavuutta. Edessä valetaskut.

Paavo-pusakka

Puuvilla veluurista tai collegesta valmistettu pusakka, jonka kummassakin sivussa on neppari kiinnitys helpottamassa pukemista. Mallissa on pystykaulus ja olkapäillä tammit. Edessä kulkee vetoketju.

Jaakko-neuletakki ja Jaska-neuleliivi

Puuvillasta valmistettu neule ja neuleliivi ovat edustavia ja pukevia, mutta myös rentoja esimerkiksi kauluspaidan päälle puettuna.

Väljätkö malli antaa käyttömukavuutta. Edessä malleissa on napitus ja päänteillä, helmoissa ja hihansuissa resori.

2 Opinnäytetyön eteneminen

Vanhusten vaatemalliston kehittyminen on ollut prosessi, jonka aikana sen sisältö ja tuotos ovat kehittyneet vaihe vaiheelta. Työ on pohjautunut vahvasti omaan kokemukseeni vanhusten hoitajana, mutta apua suunnitteluun olen saanut myös vanhustyön ammattilaisilta ja vanhuksilta.

Mielestäni tämänkaltaisen, jatkuvasti kehittyvän työn kuvaamiseen ja eteenpäinviemiseen sopii hyvin realistisen evaluaation menetelmä.

Realistisen evaluaation malliin on syytä tuoda heti alusta alkaen mukaan prosessuaalisuus. Prosessuaalisuus merkitsee rakenteiden ja kontekstien käsitämistä dynaamisiksi, toiminnallisiksi, ajassa ylläpidettäviksi ja muuttuviksi. (Anttila 2006, 462)

Ajattelen mallistoni olevan luonteeltaan jatkuvasti kehitettävä. Mallisto muotoutuu osista, jotka erilaisuuksistaan huolimatta linkittyvät ja vaikuttavat toisiinsa. Vanhusten vaatemallistoa ajateltaessa tällaisia osia voivat olla esimerkiksi esteettisyys tai käytettävyys eri osapuolten (vanhus-hoitaja) näkökulmasta. Realistisen evaluaation mallin mukaan toivottuun lopputulokseen pyritään tarkastelemalla siihen johtavia osa-alueita yksi kerrallaan, peilaten kehitettävää asiaa aina aiemmin kehitettyyn. Näin muodostuu kokonaisuus, joka on mahdollisimman lähellä tosielämän tarpeita. Myös lopputulosta, esimerkiksi vaatetta, täytyy jatkuvasti verrata tiedon karttuessa sen ympäristön tarpeisiin ja odotuksiin, sillä ne saattavat muuttua ajan myötä. (Anttila 2006)

Realistinen evaluaatio pyrkii arvioimaan käytännön suorituksia tosi-asioitten valossa. Se tapahtuu sellaisessa avoimessa systeemissä, joka koostuu keskenään kytkettyinä olevista rakenteiden, mekanismien ja sisältöjen tekijöistä. Siinä pyritään nostamaan esiin ne tekijät, jotka vaikuttavat systeemin tehokkuuteen. (Anttila 2006, 459)

Realistinen evaluaatio näkee maailman systeemeinä, jotka ovat avoimia, jatkuvasti muuttuvia ja kehittyviä ja pyrkii saamaan kokonaisvaltaisen näkemyksen näistä kohteenaan olevista systeemeistä (Anttila 2007, 68). Mallissa otetaan huomioon se, mihin ideaan ja/ tai ohjelmateoriaan se perustuu, mihin kontekstiin eli mihin

olosuhteisiin se sijoitetaan, ketkä ovat hankkeen toimijoita ja toimeksiantajia tai asiakkaita, mitä toimenpiteitä on tarkoitus suorittaa ja mihin tuloksiin aiotaan pyrkiä, kertoo Pirkko Anttila (2007, 61) realistisen evaluaation toiminnasta.

Realistinen evaluaatio on luonteeltaan käytännönläheistä ja se lähtee liikkeelle empiiriseltä, eli käytännön tasolta, siirtyen vaiheittain teoreettiselle tasolle ja taas takaisi käytännön tasolle. Sen tutkimusote siis vaihtelee käytännöllisen ja teoreettisen ajattelun välillä. (Anttila 2007, 61-62) Käytännön tasolla syntyneestä ideasta muodostetaan ennakkokäsitys. Realistisen evaluaatio, eli arviointi, kohdistuu tämän ennakkokäsityksen testaamiseen ja kehittämiseen. (Anttila 2007, 69-70)

2.1 Realistisen evaluaation prosessi

Prosessi lähtee liikkeelle hankesuunnitelmasta. Käytännön reaali maailmassa on huomattu jokin tarve tai ilmiö, joka kaipaava kehitystä. Alullepanijana voi olla myös jokin uusi idea, josta halutaan tehdä totta. Asiaa luonnostellaan ja pohditaan aluksi ja siitä luodaan alkumielikuva, jota voidaan kutsua myös tuloskuvaksi. Pohditaan siis mitä lopputulokselta halutaan, perehtymättä tässä vaiheessa vielä keinoihin, joilla tuloskuva saavutetaan. Työlle luodaan perusta, pohditaan muun muassa sille asetettava arvoperusta ja tieto- ja taitoperusta, jota halutaan käyttää. Esitettyjä kysymyksiä voivat tässä vaiheessa olla esimerkiksi: Mitä hankkeessa tarvitsee kehittää? Kenen tavoitteet otetaan huomioon? Jo heti alussa määritellään myös työn konteksti, sillä reaali maailmasta lähtevä hanke on aina tiukasti sidoksissa tiettyyn ympäristöön ja tekijöihin. (Anttila P. 2007, 89-91)

Seuraavassa vaiheessa luodaan kehittämishankkeen ohjelmateoria ja päätetään keinot, joilla pyritään haluttuun lopputulokseen. Ohjelmateoriaa voi sanoa myös ideaksi halutun lopputuloksen saavuttamisesta. Tärkeitä kysymyksiä tässä vaiheessa ovat: Mikä toimii? Mitä varten? Missä kontekstissa? Vastaamalla näihin kysymyksiin esitetään työn oletetut lopputulokset. Työhön hankitaan kaikki tarvittava ulkoinen ja sisäinen informaatio sen eteenpäin viemiseksi. Ulkoista informaatiota voi olla esimerkiksi kirjallisuudesta tai muilta asiantuntijoilta hankittu tieto. Sisäistä tietoa on hankkeen toimijoiden sisäinen tieto, ammattitaito, hiljainen tieto jne. (Anttila P. 2007, 92-93)

Kun oletettu lopputulos ja sitä varten kehitettävät osa-alueet on päätetty, aloitetaan työn prosessin suunnittelu. Suunnitellaan siis testattavat asiat ja keinot, joilla ne testataan. Tätä kutsutaan myös interventiosuunnitelmaksi. Työn käytännön toteutus tapahtuu sykleittäin, joten tässä vaiheessa täytyy määritellä myös, missä järjestyksessä, mitä, milloin ja kuka kehitettäviä asioita tekee ja testaa. Työ mallinnetaan sille sopivalla tavalla (visuaalisesti, sanallisesti jne.) esimerkiksi tuotekonseptina. Mallinnuksia voi tehdä myös useita, jolloin niitä voi jatkossa verrata toisiinsa. Määritellään myös kuinka ja keneltä halutaan saada palautetta työstä sekä kriteerit työn arvioinnille. (Anttila P. 2007, 93-94)

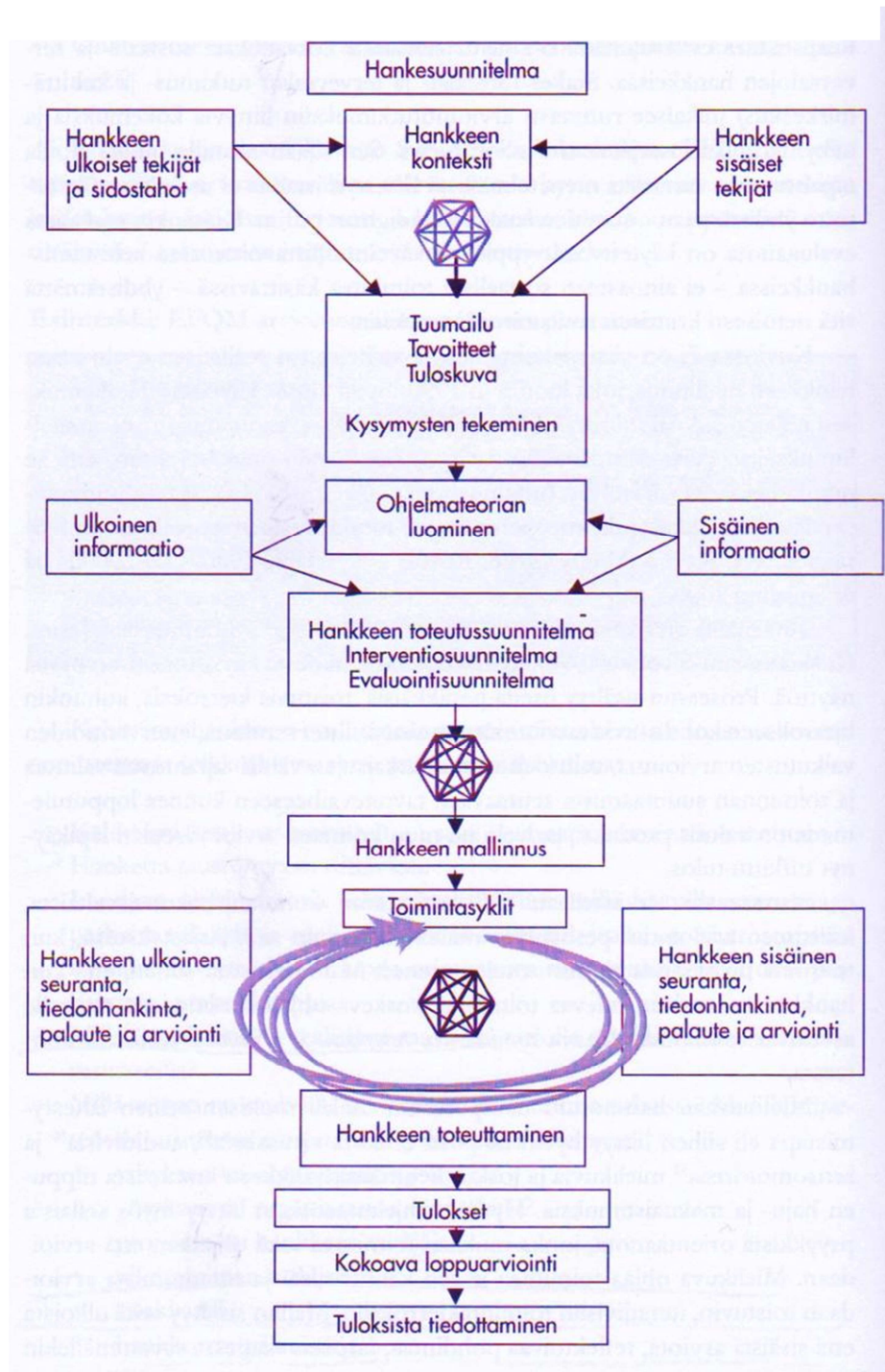
Nyt on aika lähteä toteuttamaan työn käytäntöä. Työ etenee sykleittäin ja jokaisessa syklissä kehitetään yhtä aluetta ja verrataan sitä muuhun kokonaisuuteen. Saatujen tulosten ja niiden arvioinnin perusteella tarkistetaan mielikuva lopputuloksesta. Syklin aikana prosessia voidaan seurata sisäisen tai ulkoisen arvioinnin keinoin. Sisäistä, pohdiskelevaa seuranta ja arviointia voi kohdistaa esimerkiksi työmenetelmiin tai tekniikoihin. Työvaiheeseen otetaan mukaan myös siihen mahdollisesti tarvittava tutkimusmenetelmä, kuten haastattelu, kysely tai testaus. (Anttila P. 2007, 96-97)

Jokaisen syklin aikana suoritetaan vertailu todellisuuteen ja verrataan sitä edelliseen sykliin. Tällä tavoin realistinen ote kohdistuu kaikkiin dimensioihin ja kysymyksiin käytännön suorituksen tehokkuudesta ja vaikuttavuudesta. Evaluaatio kohdistetaan konteksteihin, kaikkiin tehtyihin havaintoihin, eettisiin kysymyksiin, arvopäämääriin ja käytännön prosesseihin. Metodisen monimenetelmäisyyden avulla tutkitaan, mikä hankkeessa toimii, mitä ja ketä varten ja missä kontekstissa. (Anttila. P. 2006, 461)

Syklien edetessä mielikuvaa työstä tarkennetaan ja kun on saavutettu haluttu lopputulos, tehdään päättöanalyysi. Prosessin aikana koottu aineisto analysoidaan työlle soveltuvimmilla menetelmillä, kulloinkin tarkoituksenmukaisimmalla analyysin syvyystasolla. Tulokset arvioidaan ja niitä verrataan reaalimaailman havaintoihin ja asetettuihin tavoitteisiin. Tulos esitetään alalle luontevalla ilmaisutavalla sanallisesti, kuvallisesti ja konkreettina tuotoksena. (Anttila P. 2007, 98-99)

Käytäntöön suuntautuvan kriittisen realistisen evaluaation olennaisin lopputulos ei ole kirjallinen loppuraportti, vaan todellinen käytännöllinen tulos, usein organisaation parantunut toimintamalli tai fyysinen tuote, joka ilmentää sille asetettuja päämääriä parhaalla mahdollisella tavalla. (Anttila. P. 2006, 465)

Kaava 1 Realistisen evaluaation prosessi kaaviona

2.2 Oman työni kulku

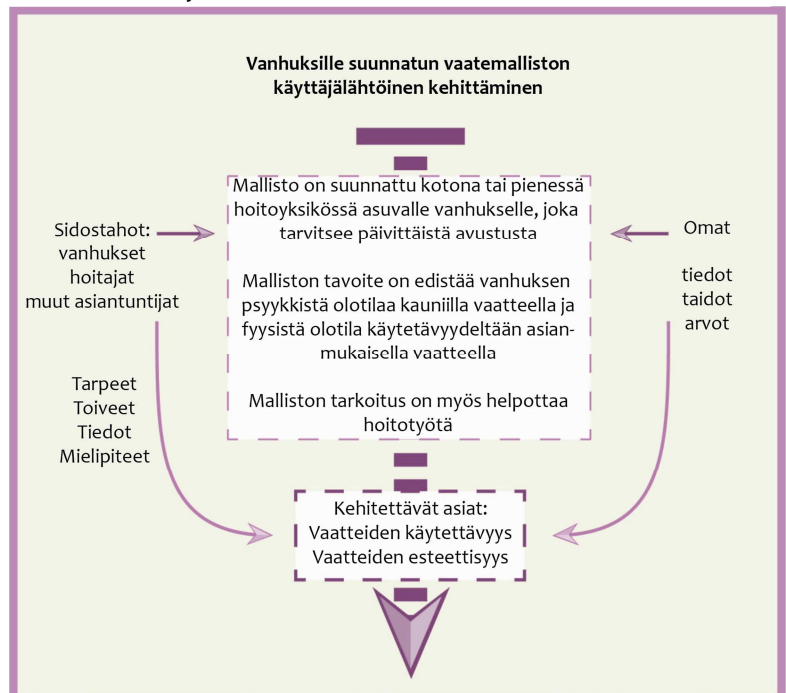
Vaikka päätös käyttää realistisen evaluaation teoriaa syntyikin vasta opinnäytetyökurssilla, voi työni nähdä noudattaneen sen prosessuaalista mallia jo alusta asti. Tavoitteeksi suunnittelutyön alussa, Tutkiva toiminta-opintojaksolla, asetin käytännöllisen, kauniin ja vanhuksen ihmisarvoa korottavan malliston kehittämisen. Opinnäytetyöni alkaessa tuo tavoite ei ollut muuttunut, sillä kehitysprosessi ei ollut sitä vielä saavuttanut. Tavoite oli toki tullut lähemmäksi.

Jo alussa oli myös selvillä, mitä osa-alueita mallistossa tulisi ottaa huomioon ja keiden mielipiteitä. Malliston käyttäjä on vanhus, joka tarvitsee päivittäistä avustusta ja helpotusta pukeutumiseen. Vaatteella voi vanhuksen lisäksi nähdä olevan kuitenkin muitakin käyttäjiä, kuten omainen tai hoitaja, sillä sen huollosta ja hankinnasta vastaa usein joki muu kuin vanhus itse. Ensisijaisesti suunnittelin malliston siis vanhusten tarpeet huomioiden, mutta hoitoyön helpottaminen on myös tärkeä kriteeri.

Malliston käyttöympäristönä on pieni hoitokoti tai vanhuksen oma koti. Jo alussa päätin myös, että haluan vanhuksilta enemmän tietoa esteettisyyden kehittämiseen ja hoitajilta ym.

vanhusalan asiantuntijoilta käytettävyyteen liittyvää tietoa. Ulkoisen tiedon lisäksi työssä vaikuttaa paljon oma sisäinen tietoni ja vuosien varrella kertynyt kokemus vanhusten elämästä ja toiveista sekä hoitajana työkentelystä.

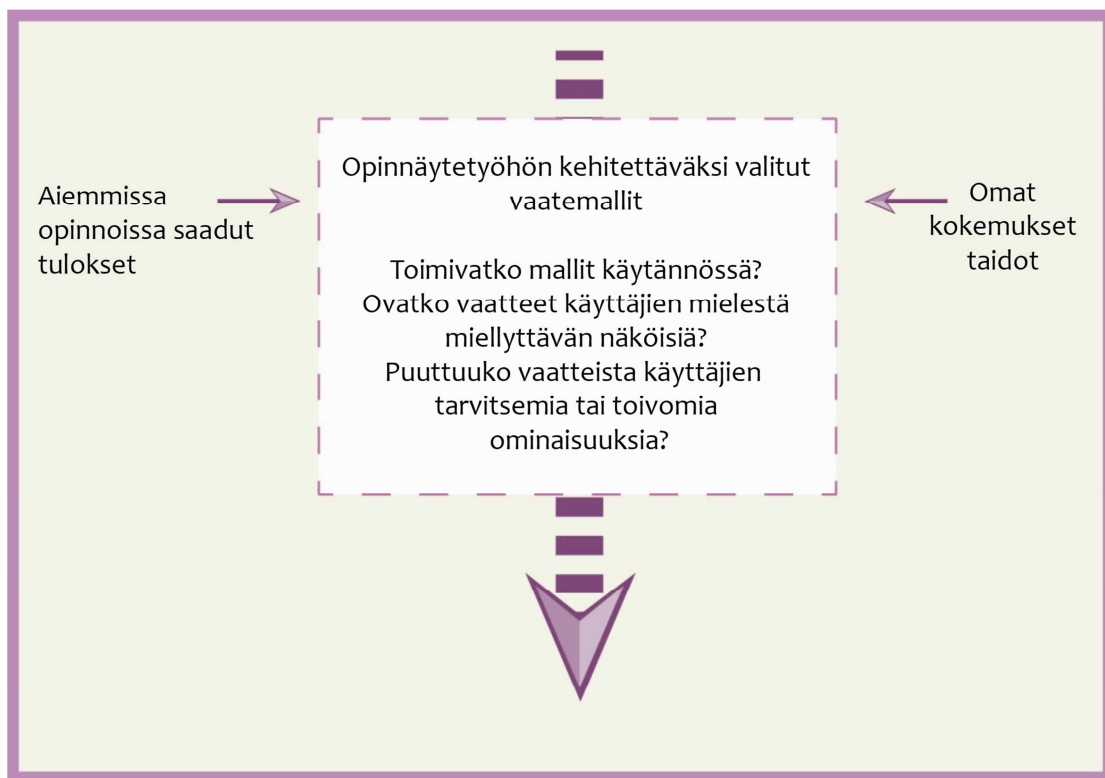
Kaava 2 Oman työn hankesuunnitelma kaaviona

Kuten edellä olen maininnut, valitsin aiemmilla kursseilla suunnittelemistani vanhuksille suunnatuista vaatteista mielestäni parhaat, joita kehittää opinnäytteessä. Tavoitteeksi opinnäytteeseen asetin malliston esteettisyyden kehittämisen vanhusen näkökulmasta. Hain siis vastausta kysymykseen, minkälaisia vaatteita vanhukset pitävät kauniina. Toinen tavoite oli malliston käytettävyyden kehittäminen. Tähän kuuluu vaatteiden puettavuuden, käytön ja huollon kehittäminen parantamaan niin vanhuksen fyysistä olotilaa, kuin helpottamaan hoitajien työtä. Opinnäytetyöni aikana minun tulisi selvittää, vastaavatko suunnittelemani vaatteet näihin käytännön haasteisiin.

Saavuttaakseni nämä tavoitteet täytyi minun päättää, mitä tietoa ja keinoja tarvitsisin niiden saavuttamiseksi ja keneltä. Tutkiva toiminta opintojaksolla sekä työskennellessäni vanhustenhoidossa olen kohdannut ja minulle on kerrottu vanhuksille suunnitelluista tuotteista tai tiloista, joissa ei ole otettu huomioon käyttäjien mielipiteitä (Ks. Koistinen & Saarela & Tanila 2010). Tämä on johtanut siihen, että valmis tuote ei olekaan vastannut käyttäjien asettamiin vaatimuksiin tosielämässä. Välttääkseni tällaisen tilanteen, koin tärkeänä osallistaa käyttäjät mukaan suunnittelutyöhön opinnäytetyössäni.

Kaava 3 Oman työn ohjelmateoria kaaviona

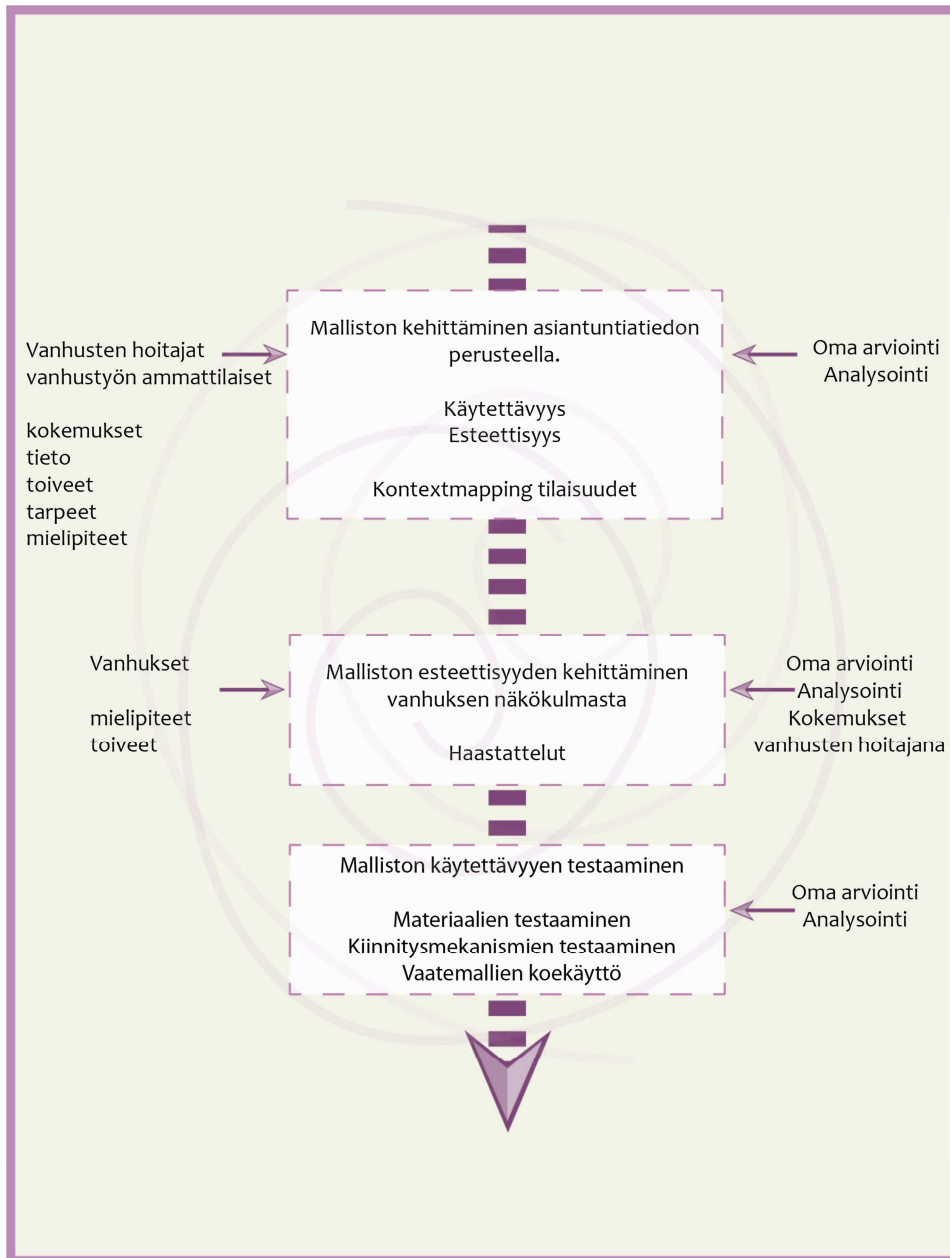

Ensimmäisenä hain tietoa ja mielipiteitä joukolta vanhusalan ammattilaisia, kuten hoitajia ja yrittäjiä. En halunnut ainoastaan pyytää mielipiteitä jo suunnittelemani vaatteista, vaan halusin hankkia myös uutta tietoa ja kokemuksia liittyen vanhusten vaatetukseen. Vaikka itselläniikin oli käytännön kokemusta hoitotyöstä, olisi pelkästään sen varaan jättäytyminen ollut yksipuolista ja suppeaa. Menetelmänä saada tätä tietoa sovelsin kontekstikartoitusta. Kuten aiemmin olen maininnut, halusin näiltä asiantuntijoilta tietoa pääasiassa käytännön asioista ja käytettävyydestä, mutta uskoin saavani heiltä kokemuksia liittyen myös vanhusten esteettisiin mieltymyksiin.

Seuraavaksi hain mielipiteitä kehitystyöhön vanhuksilta. Tietoa hain haastatteleamalla Violakodissa asuvia vanhuksia. Tunsin vanhukset hyvin jo ennestään ja koska tiesin heistä osan sairastavan esimerkiksi dementiaa tuli minun pohtia tapa haastatella heitä hyvin tarkkaan. Haastattelun tulisi mukautua erilaisiin tilanteisiin, joita osallistujien kanssa saattaisi tulla vastaan. Haastattelussa vanhukset valitsivat mieleisiään ominaisuuksia eri vaihtoehtoista liittyen väreihin, kuosiin ja vaatemalleihin. Tämä sen vuoksi, että uskoin avoimiin kysymyksiin vastaamisen olevan vaikeaa. Haastatteluissa halusin saada tietoa ennen kaikkea esteettisistä mielipiteistä suunnitellakseni vaatteita, joissa vanhukset tuntevat olonsa kotoisaksi.

Vaatteiden, kankaiden, rakenteiden ja kiinnitystapojen käytettävyyttä kehitin erilaisilla testeillä. Materiaalien kestävyys pesussa ja huollossa tuli testata sekä niiden kutistuvuus. Kiinnitysmekanismien, nappien ja vetoketjujen, helppo käyttö tuli varmistaa, sillä niiden toimivuus vaikuttaa koko vaatteen toimivuuteen hyvin suurelta osalta. Myös ainoa tapa nähdä, toimivatko suunnittelemani vaatteet ja niiden erikoisratkaisut käytännössä oli valmistaa niistä mallikappaleita ja testata niitä käytössä.

Kaava 4 Oman työni toimintasyklit kaaviona

Nämä tiedonhankinta- ja testaustavat muodostavat työlleni ne syklit, joiden mukaan tarkastelin mielikuvaani lopputuloksesta, eli suunnittelemani mallistosta. Joka syklin aikana vertasin saamiani tietoja mallistoon ja tein tarvittavia muutoksia. Lopuksi tarkastelin prosessia kokonaisuutena analysoiden tuloksia ja tehden lopputuloksen kokonaisuuden onnistumisesta.

3 Vanhustyön asiantuntijoiden mielipiteet ja toiveet

Suunnittelutyötä varten hankin tietoa ja mielipiteitä henkilöiltä, jotka ovat ammatillaisia vanhusten hoidossa tai muuten hyvin perehtyneitä asiaan. Halusin heiltä eniten tietoa, kokemuksia ja toiveita liittyen vanhusten pukeutumisen käytännöllisyyteen, pukemiseen, vaatteiden huoltoon ja käyttöön sekä vaatteelta vaadittaviin erityisominaisuuksiin. Keskityin heidän kanssa näihin aiheisiin sen vuoksi, että he ovat henkilöitä, jotka ovat osin tai kokonaan vastuussa vanhuksen vaatetuksesta käytännössä. He näkevät kokonaisuudessaan, mitä vanhuksen vaatteilta vaaditaan eri tilanteissa.

Menetelmänä tiedonhankintaan käytin kontekstikartoitusta. Se on menetelmä, jolla osallistetaan tuotteen käyttäjä suunnittelutyöhön (Sleeswijk ym. 2005). Järjestin tapaamiset kahdelle eri ryhmälle, joiden kokoontumisissa käytin kontekstikartoitusta saadakseni mielipiteitä vanhusten kanssa työskenteleviltä henkilöiltä. Ensimmäiseen kokoontumiseen osallistui neljä henkilöä kahden jäätyä pois henkilökohtaisten syiden vuoksi. Ryhmään kuului lähihoitaja, sairaanhoitaja, dementoituneiden tuettua palveluasumista tarjoavan yrityksen Violakoti Ulla Peurala Oy:n johtaja, koulutuksenaan vanhustyön erikoisammattitutkinto ja muun muassa Etelä-Pohjanmaan muistiliitossa toiminut geronomi. Toiseen ryhmään osallistui yksityisen vanhusten ryhmäkodin, johtaja, koulutukseltaan lähihoitaja, sekä yrityksessä työskentelevät lähihoitaja, lähihoitajaopiskelija ja kotihoitaja. Yhtä lukuun ottamatta tunsin kaikki ryhmiin osallistuneet henkilöt entuudestaan.

3.1 Kontekstikartoitus menetelmänä

Suunnitellakseen tuotteen, joka vastaa mahdollisimman hyvin käyttäjänsä odotuksia ja tarpeita, tulee suunnittelijalla olla tieto siitä, mitä käyttäjäryhmä todella haluaa. Kontekstikartoitus on menetelmä, jolla käyttäjä voidaan osallistaa tuotteen suunnitteluun jo alkuvaiheessa. Monesti päädytään suunnittelemaan tuote, josta pyydetään käyttäjän mielipidettä suunnitteluvaiheessa tai tuotteen ollessa valmis. Kontekstikartoituksen tarkoitus on kerätä tämä tarvittava tieto jo ennen varsinaista suunnittelutyötä ja näin varmistaa tuotteen tarkoituksenmukaisuus. (Sleeswijk ym. 2005, 119-120) Poiketen tavallisista kyselytutkimuksista, joissa pyritään selvittämään nykyisiä tai menneitä kokemuksia tuotteen käytöstä, halutaan kontekstikartoituksen avulla oppia tuntemaan käyttäjien toiveet, pelot, innoitukset ja ideat, joista voi muodostaa tulevaisuuden potentiaalisen tuotekokemuksen. (Sleeswijk ym. 2005, 122)

Tiedon hankinta tapahtuu tapaamisissa, joissa kokoontuu pieni ryhmä eri taustan omaavia henkilöitä. Neljästä kuuteen henkilöä ryhmää kohden on todettu toimivan parhaiten ryhmähaastattelussa (Sleeswijk ym. 2005, 125). Ennen varsinaista tapaamista osallistujat on hyvä herkistää ajattelemaan käsiteltävää aihetta. Herkistäjänä voi toimia esimerkiksi pieni tehtävä. Tässä vaiheessa aihetta tulisi kuitenkin käsitellä laaja-alaisemmin kuin varsinaisessa tapaamisessa, eikä työskentelyn tulisi olla kovin aikaa vievää.

Tapaamisen aikana osallistujat tekevät muutaman aiheeseen liittyvän tehtävän, jotka käydään yhdessä läpi ja joiden pohjalta käydään keskustelua. Tehtäviä voivat olla esimerkiksi sanoilla ja kuvilla tehtävät kollaasit, piirtäminen tai miellekartan luominen. Ensimmäinen tehtävä toimii usein mielen avaajana, jolloin seuraavassa tehtävässä päästään ajattelussa jo syvemmälle tasolle. Lopuksi voidaan käsitellä osallistujien toiveita ja tarpeita tulevaisuudessa vaikkapa pyytämällä heitä suunnittelemaan unelmiensa tuotetta. (Sleeswijk ym. 2005, 131)

3.2 Ryhmätapaamisten toteutus

Tapaamiset vanhustyön ammattilaisten kanssa koostuivat kolmesta tehtävästä. Vaikka tehtävät ryhmillä olivat samat, järjestin ne hieman eri tavoilla, sillä kontekstikartoitus oli minulle menetelmänä uusi ja halusin testata sen toteutusta. Päätökseen vaikutti myös se, että ensimmäisessä ryhmässä osallistujat olivat osaksi toisilleen vieraita ja toisessa ryhmässä kaikki tunsivat toisensa. Näiden seikkojen vuoksi uskoin, että ensimmäisessä ryhmässä toimisi paremmin yksilötehtävät ja toisessa ryhmässä yhteistehtävät.

3.2.1 Herkistäminen

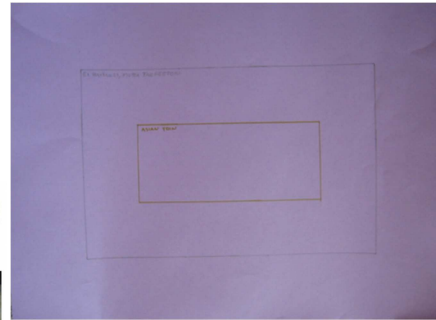
Ensimmäinen tehtävä toimi osallistujien herkistäjänä. Tehtävässä osallistujan tuli tarkkailla omia tai halutessaan esimerkiksi lehdessä näkemiään vaatteita. Hänen tuli ajatella itsensä tulevaisuudessa ollessaan itse vanhus ja pohtia toimisiko hänen tarkastelemansa vaatteet vielä silloinkin. Olisiko vaate helppo pukea? Miltä se tuntuisi? Olisiko se kaunis vielä iäkkäänkin silmillä katsottuna? Tehtävään ei tarvinnut käyttää paljoa aikaa ja pohdinnat sai tallettaa vapaamuotoisesti piirtämällä tai kirjoittamalla. Ensimmäiselle ryhmälle lähetin tehtävän ja sen tekemiseen tarvittavia materiaaleja ennakoon (liite 1). Osallistujat pohtivat tehtävää kodeissaan ja yhteisen tapaamisemme alussa kävimme sen läpi. Ajatusten herättämisen lisäksi tehtävä mursi myös jäätä osallistujien välillä aloittaa yhteinen keskustelu. Toiselle ryhmälle annoin tehtävän vasta tapaamiskerran alussa. He saivat yhdessä tarkastella vaatteitaan ja keskustella tehtävästä ja näin virittää mielensä pohtimaan vanhus-ten vaatetusta.

3.2.2 Tehtävä sanoilla ja kuvilla

Toista tehtävää varten olin varannut ensimmäisessä ryhmässä kaikille omat pahviset alustat sekä joukon kuvia ja sanoja (kuvat 5 ja 6). Alustojen keskellä oli alue, jota kutsuttiin Asian ytimeksi. Tälle alueelle osallistujien tuli kerätä heidän mielestään keskeisiä asioita vanhusten vaatetuksessa käyttäen annettuja kuvia ja sanoja. Seuraava alue keskiön ympärillä oli nimeltään Ei haitaksi, mutta tarpeeton. Tähän osioon halusin laitettavan asiat, jotka osallistujien mielestä eivät ole haitaksi vaatteissa, mutta jotka eivät heidän mielestään ole niin tärkeitä tai tarpeellisia kuin asian ytimessä olevat. Viimeinen, kaikista uloin, alue oli nimeltään Ei toimi. Sinne tuli lisätä asiat, jotka eivät ole ollenkaan oleellisia tai hyviä vanhusten vaatetuksessa.

Kuvista ja sanoista osa oli suoraan liitettävissä johonkin vanhusten vaatetukseen vaikuttavaan asiaan, kuten pukemiseen tai wc-käyntiin. Osa antamastani materiaalista oli kuitenkin vapaammin tulkittavissa, kuten kuva tuotemerkistä tai ruusukuviosta. Osallistuja sai käyttää kaikki tai osan käytettävissä olevasta materiaalista. Hän sai myös itse kirjoittaa tai piirtää lisää asioita täydentämään mielipiteitään. Aikaa tehtävään käytettiin noin 20 minuuttia, jonka jälkeen kaikki esittelivät oman tuotoksensa (liite 2). Esittelyjen aikana ja jälkeen käytiin yhteistä keskustelua tehtävässä ilmitulleista asioista.

Toinen ryhmä teki tehtävän muuten samalla tavalla, mutta he tekivät sen ryhmätyönä. Tämän vuoksi tässä ryhmässä syntyi enemmän keskustelua aiheesta, mutta heiltä ei tullut kuin yksi yhteinen tuotos. Oli myös mielenkiintoista huomata kuinka eri ihmiset tulkitsivat samaa kuvaa eri tavoin. Vaikka monilla tuli tehtävän myötä esiin samoja aiheita liittyen vanhusten vaatetukseen, saatettiin ne esittää käyttäen eri kuvia tai sanoja. Joillakin saattoi taas jokin kuva tuoda mieleen jotain positiivista ja toisella sama kuva jonkin toisen, negatiivisen asian. Oli myös mielenkiintoista huomata ryhmän vaikutus osallistujiin. Ensimmäisessä ryhmässä osallistujat työskentelivät omien tehtäviensä parissa, mutta toistensa läheisyydessä. Oli kuitenkin selvästi huomattavissa, että he käyttivät paljon samoja kuvia samoissa kohdissa, kun taas toinen ryhmä kuvasi saman asian eri kuvilla.

Kuva 5 Kartonkipohja kontekstikartoitustehtävään

Kuva 6 Kuvat kontekstikartoitus tehtävään

rintaliivit	lämpö	ryhti	neppari
	hygienihaalari	kosteus	hintaa
helppo	lika	väri	pehmeä
	Suomi	kukka	eläin
minä	koko	kauppa	muoti
	tasku	kravatti	pesu
tumma	helma	selkä	iho
	valkoinen	hoitaja	koru
ruoka	juhla	lahja	paksu
	suoja	ilo	nuoruus
vanha	pukea	liikkua	istua
	WC	sukupuoli	vaippa
puuvilla	yhteinen	poimu	sukkahousu

Sanat kontekstikartoitustehtävään

3.2.3 Vaatemallien esittely

Vaikka kontekstikartoituksen tarkoituksena on etsiä tietoa ennen suunnittelutyötä, halusin käyttää tilaisuuden hyväksi ja esitellä näille ammattilaisille aiemmin suunnittelemani malleja ja materiaalivaihtoehtoja. Olin valinnut aiemmilla opintojaksoillani ja vapaa-ajallani suunnittelemistani malleista mielestäni parhaat, joita esittelin. Malleista käytiin yhteistä vapaata keskustelua, jossa pystyttiin hyödyntämään myös edellisessä tehtävässä esiin tulleita asioita. Pääosin sain positiivista palautetta malleista, mutta sain myös hyviä parannus ehdotuksia, erityisesti joidenkin yksityiskohtien osalta.

Koska työskentelin tapaamisissa yksin, päätin tallentaa tilanteet videolle. Tämän vuoksi, että minun olisi ollut mahdotonta ehtiä johtamaan tilannetta ja tekemään samalla muistiinpanoja.

3.3 Haastattelujen tulokset

Ryhmätapaamisten jälkeen kirjoitin videolla olleet keskustelut muistiin ja aloin niitä ja saamaani kuvallista materiaalia tarkastellen etsimään ja jaottelemaan esille tulleita asioita. Materiaaleista oli melko helppo löytää tärkeiksi nousseet asiat, sillä osallistujilla oli paljon samoja mielipiteitä. Tämä antoi myös tunnun siitä, että saamani tieto on luotettavaa.

Tapaamisissa kuultuja lausahduksia:

-En mää ainakaan haluais, että mua alettais pukea ihan johonkin toiseen kulttuuriin. Kyllä mää haluan, että se identiteetti on siinä vaatteessa.

-Turvallisuus, koska vaate pitää olla sellainen, että siinä on hyvä olla, koska sehän lisää sitä turvallisuudentunnetta.

-ja sitten, että se oon minä, joka on siinä vaatteessa, eikä joku toinen

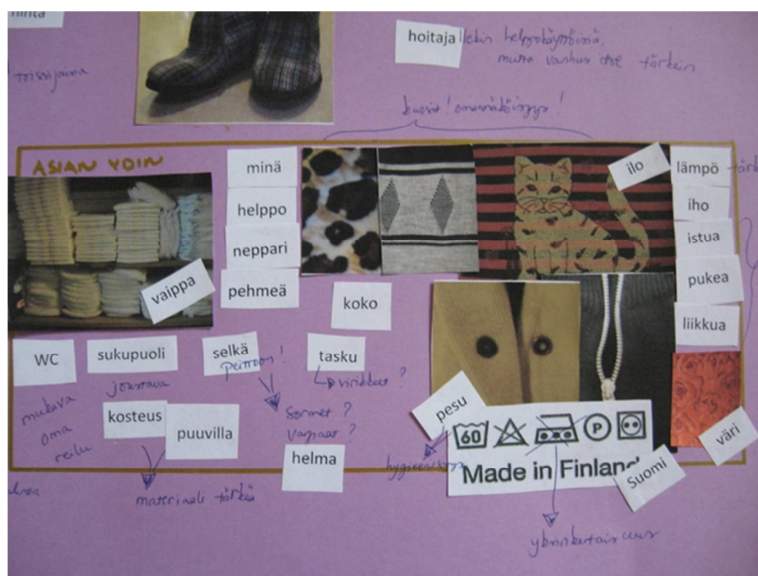
-useamman kerran on villapaita tuotu pesun jälkeen pikkupojalle sopivassa koossa

-erilaiset kuosit, että on vaihtoehtoja oman näköisiksi vaatteiksi, niissä saa olla iloa

-silitykselle ruksit, koska sen pitäis olla justiin helpohoidoista

3.3.1 Asian ydin

Tärkeiksi ja toivottaviksi asioiksi (kuva 7) suunniteltaessa vanhusten vaatteita nousi helppous, mukavuus ja persoonallisuus. Talvi- ja kesävaatteiden sekä arki- ja juhlavaatteiden eroaminen toisistaan nähtiin myös tärkeänä. Myös

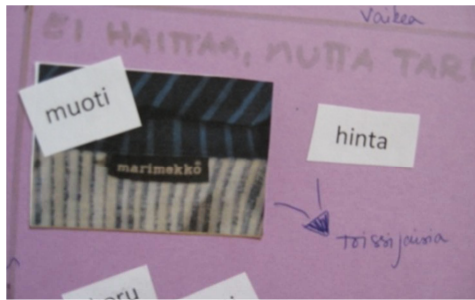
Kuva 7 Vanhusten vaatteisiin toivottuja asioita

nousi selvästi nähtäväksi. Niitä olivat taskujen tärkeys vaatteissa sekä vetoketjujen, isojen nappien ja neppareiden käytännöllisyys.

Vaatetuksen helppoutena nähtiin huollettavuus sekä vaatteiden vaivaton pukeminen ja riisuminen. Vaatteet tulisi pystyä pesemään 60 asteen lämmössä ja hienopesua tulisi välttää. Vaatteiden olisi hyvä kestää myös rumpukuivausta tai olla nopeaan kuivuvia, sillä vaatteita joudutaan pesemään paljon ja niitä tarvitaan nopeasti takaisin käyttöön. Silittäminen nähtiin myös aikaa vievänä ja vältettävänä asiana.

Erilaiset kankaat, kuosit ja kuviot toivat melkein kaikille osallistujille mieleen persoonallisuuden. Heidän mielestään on tärkeää, että ihminen vielä vanhanakin pystyy ilmaisemaan omaa persoonaansa ja tuntemaan olonsa kotoisaksi käyttämässään vaatteissa. Naisellisuus ja miehisuus nähtiin tärkeänä persoonallisuuden muodostajana vaatteessa. Eri väri- ja kuosivaihtoehtojen kerrottiin luovan mahdollisuuden valita itselle sopivia vaatteita. Voi siis sanoa, etteivät vanhukset poikkea muista ikäryhmistä siinä, että heidän joukossaan on monia eri mieltymyksiä ja tyynejä omaavia henkilöitä. Vaatteissa täytyy siis myös olla valinnanvaraa oman identiteetin esilletuomiseksi.

3.3.2 Ei haitaksi, mutta tarpeetonta

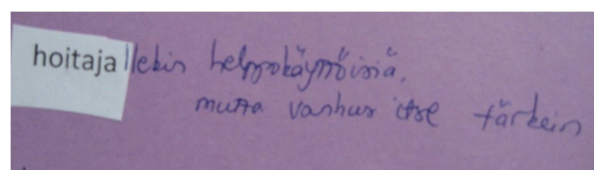

Kuva 8 Muodin ja hinnan merkitys

Tarpeettomiksi asioiksi monen osallistujan työssä nousi selvästi muoti ja hinta (kuva 8). He katsoivat, ettei muoti vaikuta juurikaan vanhusten vaatevalintoihin, ennemmin tulisi suosia tyyliään ajattomia malleja. Myöhemmin kahvipöydässä heräsi myös keskustelu siitä, tulisiko vaatteiden olla muistisairaille vanhan- vai uudenaikaisia. Eli pysyisikö dementoituneen mieli paremmin ymmärtämään ja hyväksymään hänen nuoruudessaan käyttämänsä kaltaisia vaatteita, muistisairas kun monesti siirtyy elämään uudestaan nuoruutensa aikoja. Lopputuloksena todettiin, että asia saattaa joskus olla näin, mutta täytyy myös muistaa, ettei kaikkien dementoituneiden sairaus etene tällä tavalla. Lisäksi täytyy huomioida, että vaatteen ostaa usein joku muu kuin vanhus itse. Vanhanaikaisen näköiset vaatteet saattaisivat tuntua esimerkiksi vanhusten omaisista epämiellyttäviltä. Näidenkin seikkojen vuoksi vaatteiden olisi hyvä olla mahdollisimman ajattomia.

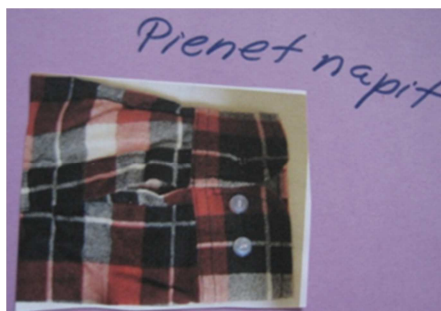
Hinnan osallistajat kertoivat olevan myös toissijainen asia. Osallistajat uskoivat, että tarve uudentuneille vanhustenvaatteille on niin suuri, että niistä oltaisiin valmiita myös maksamaan hyvä hinta. Lisäksi vanhat ihmiset sekä heidän omaisensa tahovat usein satsata laadukkaisiin tuotteisiin.

Seuraava lainaus on eräältä osallistujalta kuultu puheenvuoro: ”Hoitajat pääsivät tänne välitilaan, koska totta kai vaatteen olisi hyvä olla hoitajallekin helppo käyttää, mutta mää lähtisin siitä liikkeelle, että se itse vanhus on se tärkein (kuva 9).” Että jos se teettää pikkuisen enemmän työtä hoitajalle, niin se on pienempi paha, kuin se että se vanhus kärsii.” Sain osallistujilta selvän viestin siitä, että tietenkin on tärkeää ajatella myös hoitajien työn helpottamista, mutta pääasiana tulisi selvästi pitää vanhusten hyvinvointi. Usein nämä kaksi asiaa kuitenkin kulkevat käsi kädessä sulkematta toisiaan pois. Se mikä on hoitajalle helppo vaate puottaa, aiheuttaa todennäköisesti myös vanhukselle vähemmän haittaa.

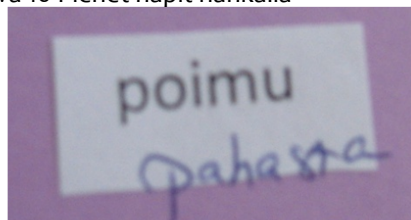

Kuva 9 Vanhus tärkein

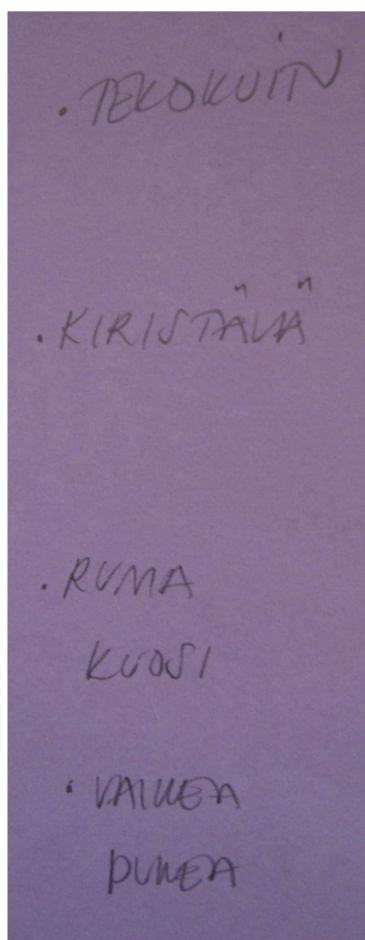
Huonoiksi asioiksi vanhusten vaatetuksessa nousi monta yksittäistä asiaa. Isompina aihealueina voisi pitää kireitä, joustamattomia vaatteita, laitospaisuutta sekä tekokuituisia ja hienopestäviä materiaaleja (kuva 12). Kireät vaatteet ovat oletetusti vaikeita pukea päälle ja aiheuttavat näin haittaa sekä hoitajalle että vanhuk-
selle. Toisaalta esille nousi myös, että liian väljätkään vaatteet eivät ole hyviä, sillä ne saattavat jäädä mytylle ihoa vasten ja aiheuttaa pahojakin painaumuksia herkällä iholla (kuva 10). Joustavien,

Kuva 10 Pienet napit hankalia

Kuva 11 Poimujen haitallisuus

Kuva 12 Vanhusten vaatteissa vältettäviä asioita

melko tyköistuvien vaatteiden kerrottiin olevan parhaita. Tässä yhteydessä huonoiksi vaatteiksi mainittiin sukkahousut, rintaliivit, flanellipaidat ja venymättömät kauluspaidat. Sukkahousuja korvaamaan toivottiin pehmeitä legginsejä. Myös pienet napit koettiin huonona asiana vaatteissa (kuva 11).

Kuva hygienihaalarista herätti kiivaan keskustelun laitospaisten vaatteiden aiheuttamasta vastenmielisyydestä. Vaikka tämänkaltaiset erityisvaatteet ovat usein jopa välttämättömiä, koettiin ne ulkonäöltään leimaaviksi ja jopa rumiksi. Vanhuksille tarkoitettujen erityisvaatteiden kerrottiin olevan usein myös epäkäytännöllisiä ja niihin toivottiin uusia ratkaisuja.

Kuten vaatteille suotavissa asioissa osallistujat kertoivat olevan vaatteiden helppo huoltaminen, tuli vältet-

tävissä asioissa selvästi esille hienopesun ja herkkien tekokuitujen huonous. Osallistujat pitivät luonnonkuituja myös muilta ominaisuuksiltaan tekokuituja parempina.

4 Vanhusten mielipiteet ja toiveet

Vaatemalliston kehittämiseen tahdoin saada mielipiteitä ja toiveita myös itse käyttäjäryhmään kuuluvilta henkilöiltä, eli vanhuksilta. Heidän ajatuksiaan tahdoin kuulla erityisesti vaatteiden esteettisyyden kehittämiseksi, sillä tahdon vaatteiden tuovan iloa ja mielihyvää heidän elämäänsä. Tiedon saamiseksi haastattelin kysymyksien ja tehtävän avulla Violakodissa asuvia vanhuksia. Haastattelussa oli seitsemän osallistujaa, kaksi miestä ja viisi naista.

Koska tunsin vanhukset hyvin ja tiesin joukossa olevan esimerkiksi dementoituneita henkilöitä, pystyin ennen haastattelua arvioimaan minkälaisia kysymyksiin minun olisi mahdollista saada vastauksia. Minun täytyi olla myös erityisen tarkka, etten epähuomiossa johdattelisi vanhuksia haastattelujen aikana, vaan että saisin kuulla heidän omia mielipiteitään. Tiesin myös, että voin joutua soveltamaan haastattelua tilanteen mukaan, jos huomaan, ettei haastateltava pysty tai halua vastata kysymyksiin. Varmistaakseni, että saisin mahdollisimman paljon mielipiteitä, tuli minun siis valmistaa haastattelu, jossa olisi eri vaihtoehtoja ja tapoja toimia tilanteen vaatimalla tavalla.

4.1 Haastattelun toteutus

Myös vanhuksille pitämieni haastattelujen voidaan katsoa noudattavan kontekstikartoitus-menetelmän kulkua. Haastatteluissa oli kolme osaa.

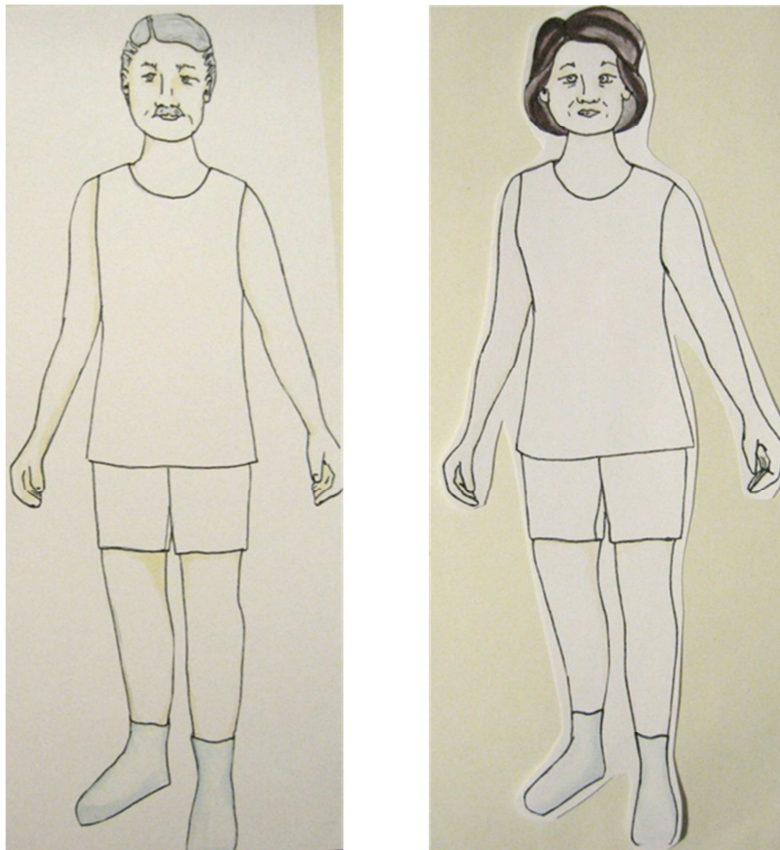
Ensimmäisessä osassa esittelin paperilla olevista kuvista värejä ja kuoseja (kuva 13) sekä muutamia oikeita kankaita ja pyysin osallistujia valitsemaan niistä itselleen mieluisimmat. Kysyin myös puuttuiko esimerkeistä värejä, joista osallistuja piti. Hoitaessani vanhuksia olen yhdessä muiden työntekijöiden kanssa huomannut, että vanhukset pitävät usein raitakuoseista. Miltei jokaisen vanhuksen kaapista löytyy raitapaita ja usein kun hoitajan, omaisen tai toisen vanhuksen yllä on raitainen vaate, saa se kehuja osakseen. Tämän huomion vuoksi esittelin vanhuksille erivärisiä raitakuoseja. Lisäksi esittelin yksittäisiä värejä sekä muun muassa ruutu- ja kukkakuosiset kankaat. Kovin suurta määrää kuoseja en kyselyyn ottanut, sillä halusin säilyttääkseni osallistujan mielenkiinnon ja hahmotuskyvyn haastattelussa.

Kuva 13 Värvaihtoehtoja

Seuraavaa osaa varten olin valmistanut paperiset mies- ja naishahmot (kuva 14) ja piirtänyt heille myös eri vaatevaihtoehtoja (liite 3). Osallistujan tuli tehdä tehtävä annetuilla materiaaleilla, eli valita hahmolle omasta mielestään miellyttävimmät vaatteet. Vaatemalleissa oli valittavana kolme eri housumallia, joihin pystyi valitsemaan mieleisensä vyötärörakenteen ja halutessaan taskut. Seuraavaksi valittiin miellyttävin paita neljästä eri vaihtoehdosta ja paidalle hihat sekä halutessa taskut. Lopuksi osallistuja sai valita paidan päälle liivin tai takkimallin muutamasta valmiista vaihtoehdosta. Naiset valitsivat vaatteet naishahmolle ja miehet mieshahmolle.

Hahmoille piirtämistäni vaatevaihtoehtoja osa oli suoraan opinnäytetyöhöni kehitettäväksi valitsemiani vaatteita ja osa oli tehtävää varten piirtämiäni malleja. Jätin vaatemallit värittämättä, sillä halusin välttyä siltä, että miellyttävin vaate valitaan lempiväriin, eikä mallin ulkonäön perusteella.

Kuva 14 Mies- ja naishahmo vanhusten haastatteluun

Viimeisessä osassa sanoin osallistujille kymmenen sanaa, joista heidän tuli kertoa, mitä ensimmäisenä tuli mieleen tai sanaan liittyvä mielipide. Sanat olivat trikoo, kauluspaita, mekko, housut, oloasu, juhlavaatteet, napit ja kiinnittimet, naisellisuus, miehisuus ja kaunis vaate.

Eri vaate-sanoja valistin sen vuoksi, että halusin tietää, minkä tyyppisiä vaatteita vanhukset haluavat käyttää. Muistan aiemmin kokeneeni tilanteita, jossa esimerkiksi mummo ei ole halunnut laittaa housuja ylleen, koska on nuoruudestaan asti tottunut käyttämään vain hametta. Minulla on ollut kuitenkin mielikuva, että tämän kaltaiset tilanteet ovat pikkuhiljaa vähentyneet, ja että tämän hetken vanhukset ovat jo tottuneita tämän hetken vaatteisiin. Toinen tähän liittyvä asia, jota halusin selvittää, oli tahtovatko vanhukset käyttää enemmän rentoja kotiasuja vai pukeutua muodollisempiin vaatteisiin arkenakin.

Suunnitellessani mallistoa olen pohtinut myös, kuinka tärkeänä vanhukset pitävät naisellisuutta tai miehisyyttä ja miten se heidän mielestään vaatteessa ilmenee. Sanakyselyssä kysyinkin tätä asiaa suoraan vanhukselta. Lisäksi halusin tietää joi-tain yksittäisiä asioita, kuten miten vanhukset kokevat nappien ym. kiinnittimien käytön, miten juhlavaatteet eroavat arkivaatteista ja mitä mieltä he ovat trikookankaista.

4.2 Tulokset

Kuten osasin ennakkoon odottaa, kulkivat haastattelutilanteet eri vanhusten kanssa eri tavoilla ja toiselta sain enemmän ja syvällisemmin vastauksia yhteen osa-alueeseen ja toiselta toiseen. Vaikeimmaksi osoittautui sanatehtävä ja suorat kysymykset ja helpoimmaksi värien valinta. Tämän vuoksi minulla on siis myös paremmin tuloksia liittyen väreihin ja huonoiten liittyen sanatehtävässä hakemiini kysymyksiin. Kokonaisuudessaan olin kuitenkin tyytyväinen haastattelun kulkuun ja saamiini vastauksiin.

4.2.1 Mielenpitoja väreistä

Miellyttäviä värejä valittaessa kävi hyvin ilmi, kuinka persoonallisia vanhusten, kuten kenen tahansa muunkin, mieltymykset ovat. Lisäksi huomioni kiinnitti, että mielikuvat ja uskomukset saattavat vaikuttaa valinnan tekemiseen. Esimerkiksi eräs osallistuja mielsi tietyn värin liittyvän tiettyyn poliittiseen puolueeseen, eikä halunnut sen vuoksi väriä käyttää. Tosielämässä olen usein kuullut saman vanhuksen ihailevan kyseistä väriä jonkun toisen vaatteessa, mutta hänelle itselleen on syntynyt kynnys käyttää tätä väriä. Erilaiset valinnat kertovat mielestäni siitä, että mallistossa täytyy olla mahdollisimman paljon eri vaihtoehtoja joista valita.

Yksittäisistä väreistä suosituimpia olivat punainen, turkoosi ja vaalea vihreä (kuva 15). Tummansävyisen sinisen monet hahmottivat mustaksi, eivätkä sen vuoksi pitäneet väristä. Olen aiemmin miettinyt olisiko mustan käyttö mallistossa esimerkiksi housujen kohdalla miellyttävä asia vai ei. Tämä antoi minulle vastauksen, että ainakaan kevät/kesä vaatteissa vanhukset eivät halua suosia mustaa.

Raitaisista kankaista suositumpia olivat vihreät, turkoosit, sini-valko raidallinen, puna-valko raidallinen sekä ruskea raidallinen (kuva 15). Muista kuoseista miehet pitivät ruudullisesta kankaasta ja osa naisista ruusukuvioisesta.

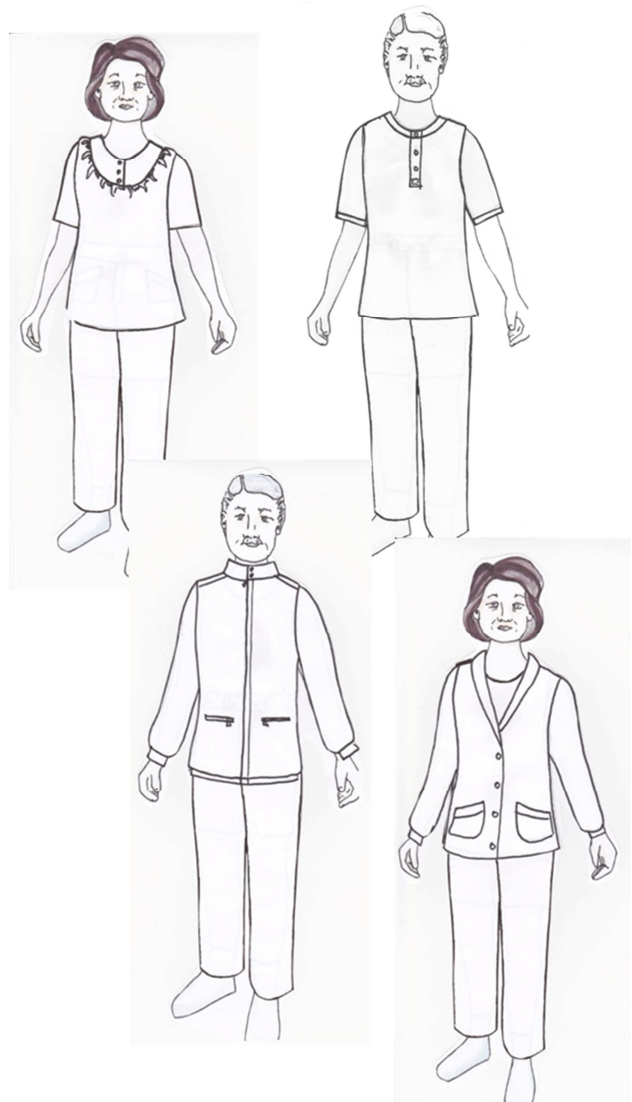
Kuva 15 Vanhuksia miellyttäneet värit

4.2.2 Miellyttäviä vaatemaleja

Myös paperisilla hahmoilla ja vaatteilla tehtävä osuus onnistui melko hyvin (kuva 16). Kaksi osallistujista jätti tehtävän tekemättä. Paitavalintojen osalta halutut mallit poikkesivat toisistaan, mutta housujen kohdalla oltiin melko yksimieliä parhaasta mallista.

Paitamalleissa korkeakauluksinen paita jäi kokonaan käyttämättä, sen kerrottiin olevan ahdistava päällä. Hihojen kohdalla taas suosittiin yksinkertaisia malleja, mikä hieman yllätti minut. Varsinkin naiset halusivat suoran hihan paitoihinsa poimutetun sijaan. Lyhyttä ja pitkää hiha valittiin tasapuolisesti. Miehet halusivat paitoihinsa taskut, mutta naiset eivät pitäneet niitä niinkään tärkeänä.

Housumalliksi kaikki halusivat suoralahkeisen ilman prässää olevan housun. Vyötäröksi muutamat halusivat vetoketjun, mutta enemmistö kuminauhavyötärön. Eräs osallistuja päätyi myös ratkaisuun, että haluaa kummankin vaihtoehdon, eli vyötärön, jossa takana kulkee kuminauha ja edessä on vetoketju. Taskuja housuissa pidettiin tärkeinä, sillä niissä haluttiin säilyttää esimerkiksi nenäliinaa tai lipaston avainta. Päällimmäiseksi vaatteeksi kummatkin miehet halusivat vetoketjullisen pusakkamallin. Naisista kolme halusi huivikauluksellisen takkimallin, yksi halusi pysty-kauluksellisen mallin ja yksi ei halunnut mitään. Kukaan ei siis halunnut

Kuva 16 Vanhusten valitsemaa asukokonaisuuksia

4.2.3 Sanatehtävä

Kuten aiemmin mainitsin, osoittautui sanatehtävä kaikista vaikeimmaksi. Osa ei oikein osannut vastata kysymyksiin mitään ja paljon sain myös *kyllä ja se käy* vastauksia. Muutama osallistuja vastasi sanoihin kuitenkin hyvin ja mielipidettään perustellen, mutta en voi sanoa tulosten määrän olevan kovin laaja.

Selville sain ainakin, että kaksi naisista ei halua käyttää mekkoa, ja että naiset pitivät myös kauluspaitaa huonona vaihtoehtona vaatteeksi itselleen. Oloasu sanaa kaikki eivät ymmärtäneet, mutta hieman selitettyäni kerrottiin sen kyllä käyvän. Hyvää vastausta pohdintaani mieluisasta arkivaatteesta en kuitenkaan saanut. Juhlavaatteiden miehet kertoivat olevan puku ja mahdollisesti liivi. Osa naisista taas piti yksinkertaisista juhlavaatteista ja osa kirjavakankaisista ja koristelluista. Miehisyyttä ja naisellisuutta vaatteissa pidettiin tärkeänä, mutta kysyessäni, mikä sen saa aikaan ei minulle osattu vastata.

5 Käytettävyyden testaaminen ja malliston muotoutuminen

Varmistaakseni mallistoni käytettävyyden, tein testauksia kankaiden ja kiinnitysmekanismien soveltuvuudesta. Valmistin vaatteista myös mallikappaleita testatakseni mitoituksen, kiinnitysratkaisujen, puettavuuden sekä erityisominaisuuksien toimivuutta.

Näiden testausten ja aiemmin tuotteiden käyttäjiltä saamieni tietojen mukaisesti, mallistoni muotoutui lopulliseen muotoonsa vaihe vaiheelta. Seuraavaksi esittelen tekemäni testaukset ja niiden vaikutukset mallistoon.

5.1 Kankailta vaadittavat ominaisuudet

Haastavaa minulle on ollut löytää mallistoon soveltuvat kankaat. Vanhusten vaateisiin käytettävien kankaiden tulee täyttää tarkkoja vaatimuksia tietysti ulkonäön, mutta myös huollon, käytön, kestävyys ja tunnun osalta. Hoivayksiköissä asuvien vanhusten vaatteet pestään ja huolletaan yhdessä muiden kanssa. Tämä asettaa materiaalille vaatimukseksi, että sitä tulisi pystyä hygieniasta syistä pesemään vähintään 60 asteen lämpötilassa. Kuten vanhusten hoitajat minulle kertoivat, tulisi materiaalin olla myös muilta osin helposti huollettava. Kankaan tulee olla joko nopeasti kuivuvaa tai sen tulee kestää rumpukuivausta. Vaatteiden silitys on myös aikaa vievää ja työlästä, joten kankaan ei saa olla rypistyvää.

Usein tapahtuva pesu korkeassa lämpötilassa vaatii kankaalta myös kestävyttä. Kankaisiin voi kohdistua myös hankaamista ja venytystä eri tilanteissa kuten puetaan, erityisesti sängypotilailla, tai istuttaessa pitkiä aikoja. Usein materiaalit, jotka voi pestä 60 asteen lämmössä, ovat myös kestäviä. Kaikki tällaiset kankaat eivät ole kuitenkaan sopivia, sillä niiden tulisi olla myös pehmeitä ja hengittäviä vanhusten herkän ihon vuoksi.

Pukemisen helpottamiseksi vaatteiden materiaalien olisi hyvä olla joustavia. Joustavuus antaa vaatteelle myös käyttö- ja liikkumamukavuutta, mikä on vanhuksen kannalta tärkeää. Joustavuuden avulla vaatteeseen saatava istuvuus on myös tärkeää. Joustamattomasta kankaasta jouduttaisiin vanhuksille tekemään väljiä vaatteita pukemisen helpottamiseksi. Kuten asiantuntijakommenteissa tuli ilmi liika

väljyys on haitallista, sillä esimerkiksi selän alle poimulle jäävä kangas voi aiheuttaa vuodepotilaalla hiertymän, joka voi ajan kanssa pahimmillaan johtaa painehaavaumaan¹.

5.2 Kankaiden valinta ja pesutestit

Vanhusten hoitajilta sain toiveen, että vaatteilla pystyttäisiin erottamaan juhla ja arki toisistaan. Suurin osa vanhusten elämästä on kuitenkin tavallista arkea ja sen vuoksi pidin tärkeämpänä keskittyä mallistossa päivittäin käytettäviin vaatteisiin. Päätin valita mallistoon kuitenkin erilaisia materiaaleja, joita yhdistelemällä asuista saataisiin arkisempia tai juhlavampia. Esimerkiksi mekko käy arkivaatteena kun sen alle puetaan tavallinen trikoopaita ja juhlavamman siitä saa pukemalla alle kauluspaidan.

Suosin joustavia materiaaleja, sillä ne antavat vaatteelle käyttömukavuutta. Puuvillaiset college-, trikoo- ja veluurikankaat ovat mallistossa isossa osassa, sillä ne tuntuvat mukavilta päällä ja niistä on saatavilla paljon eri vaihtoehtoja värien, rakenteiden ja ominaisuuksien osalta. Lisäksi valitsin housuihin ja kauluspaitoihin kankaat materiaalit, jotka ovat neuloksiin verrattuna ulkonäöltään siistimpiä.

Koska mallisto on suunnattu keväällä ja kesällä käytettäväksi, valitsin college- ja trikookankaista ohuempia laatuja. Trikookankaita on kahta erilaista, ohuempaa single-neulosta ja paksumpaa interlock-neulosta. Single-neulos toimii kevyemmissä vaatteissa esimerkiksi kuumina kesäpäivinä tai muiden vaatteiden alla ja paksummasta interlock-neuloksesta voidaan taas valmistaa lämpimämpiä vaatteita. College on melko ohutta laatua, jolloin se toimii kesävaatteissa paremmin kuin paksummat tai harjatut laadut. Puuvillaveluurin valitsin mallistoon sen näyttävyyden ja pehmeiden vuoksi. Veluuri on myös hyvin monikäyttöinen, sillä se toimii niin arki, kuin juhla-vaatteessakin. Elastan-sekoitteisia materiaaleja pyrin välttämään, sillä ne eivät olisi kestäneet pitkään vaatteiden kovan kulutuksen ja korkean pesulämpötilan vuoksi.

¹ **painehaava**, decubitus, makuuhaava, painehaavauma
pitkäaikaisen paineen aiheuttamasta verenkiertohäiriöstä seuraava ihon haavauma (esim. selässä)

Housuihin, hameeseen ja mekkoon valitsin käytettäväksi puuvilla-polyesteri sekoitteista kangasta, jossa on mekaanista joustoa. Puuvilla kankaassa antaa luonnollista tuntua ja hengittävyyttä ja polyesteri kestävyyttä. Kauluspaitoihin etsin puuvillaisia paitakankaita.

Kankaita valittaessa pyrin löytämään ja valitsemaan värejä ja kuoseja joista vanhukset kertoivat pitävänsä haastatellessani heitä. Pyrkimyksenäni oli saada mahdollisimman monipuolinen värivalikoima, josta jokainen löytäisi jotain persoonaansa sopivaa.

Koska tiesin jo kankaita etsiessäni, minkälaisia vaatimuksia niiden tulee täyttää, osasin valita esimerkiksi pesuominaisuuksiltaan oikeanlaisia materiaaleja. Ennen lopullista valintaa testasin kuitenkin materiaalien mittamuutoksen vesipesussa ja rumpukuivauksessa sekä tarkastelin kankaita silmämääräisesti.

5.3 Mallikappaleiden testaus

Pohtiessani vaatteiden pukemista ja käyttöä, oli minun ensin vaikea hahmottaa, minkälaiset ratkaisut parantaisivat parhaiten niiden käytettävyyttä. Tämän vuoksi minulla on ollut koko suunnitteluprosessin aikana useita vaihtoehtoja helposti puettavaksi vaatteeksi. Vyötärön sivuilta aukeavaa housumallia olin jo opinnäytetyön alkaessa seurannut ja testannut käytössä ja olin yhdessä muiden hoitajien kanssa todennut mallin toimivaksi. Joitain muutoksia mitoituskeinoon housussa olisi kuitenkin tehtävä.

Hankalempi asia olivat kuitenkin paidat. Testikäytössä minulla oli aiemmin hiha alta ja sivusaumoista neppareilla kokonaan aukeava paita. En voi sanoa, että malli olisi ollut huono tai täysin toimimaton, mutta ei se ollut käytettävyydeltään myöskään niin hyvä, että olisin ollut siihen tyytyväinen.

Pohtiessani mallien valintaa ja vaihtoehtoja, testattaviksi paitamalleiksi, sain ajatuksen kokeilla itse käytännössä, kuinka paita olisi helpoin riisua oltaessa makuulla. Puin tavallisen trikoopuseron päälleni, menin selin makuulle ja aloin kokeilla, mistä paidan tulisi aueta, että se olisi helpoin riisua tai pukea. On hämmästyttävää kuinka vuoden pohdinnan jälkeen näin yksinkertainen testi voi kertoa enemmän kuin kaikki aiemmat suunnitelmat.

Suurin ongelma paitaa puuettaessa on saada hiha helposti kyynärpään yli kun käsi ei enää nouse kovin korkealle. Edessä oleva kiinnitys tai pääntien avaruus ei tähän ongelmaan toisi ratkaisua, sillä ne eivät vaikuta hihaan pukemiseen maatessa. Kädentietä avartamalla voisi pukemista helpottaa, mutta siitä jouduttaisiin tekemään hyvin väljä. Tuloksena totesin, että helpoin tapa riisua ja pukea paita on, kun sen saa auki selän puolelta. Selän alla kulkeva vetoketju tai napit voisivat aiheuttaa painaumuksia käyttäjän maatessa tai istuttaessa tuolin selkänojaa vasten. Kiinnityksen tulisi siis olla mahdollisimman sivussa selkään nähden, jolloin se painautuu käytössä mahdollisimman vähän ihoa vasten.

5.3.1 Paidat

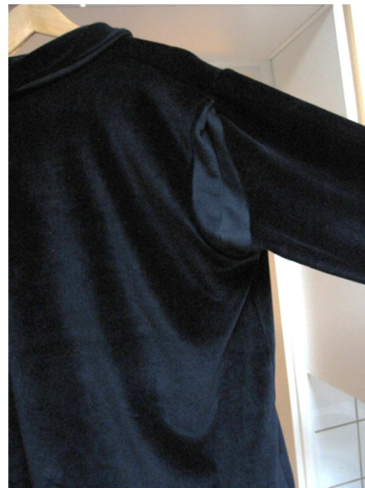
Ensimmäisenä päätin testata edellä mainittua kiinnitystapaa soveltaen sen miehille suunnittelemaani pusakkaan (ks. s.19). Pusakka aukeaisi napeilla vasemmalta olalta, hihan ja takakappaleen saumasta sekä sivusaumasta. Kaavoitin ja valmistin mallista protokappaleen käyttäen kankaana puuvillaveluuria. Halusin myös kokeilla toimisiko malli edestä umpinaisena, ilman vetoketjua. Kaavoitin malliin huivikauluksen, joka päättyi edessä miehustaan leikattuun halkioon. Myös kauluksen oli tarkoitus aueta napeilla olan kohdalta.

Kuva 17 Huivikauluksellinen pusakka

Suunnittelemassani pusakassa oli takana olkapäiltä lähtevät, hihasaumaa myötäilevät laskokset, joiden tarkoituksena oli antaa hartioille liikkumavaraa ja väljyyttä. Napituksen vasemmassa reunassa kaavoitin tämän rakenteeseen siten, että laskos jäi pois ja sen tilalle tuli napitusvara. Laskoksesta napitus jatkui olalle, kaulukseen ja sivusaumaan. Oikeaan reunaan kaavoitin laskoksen alkuperäisen suunnitelman mukaisesti.

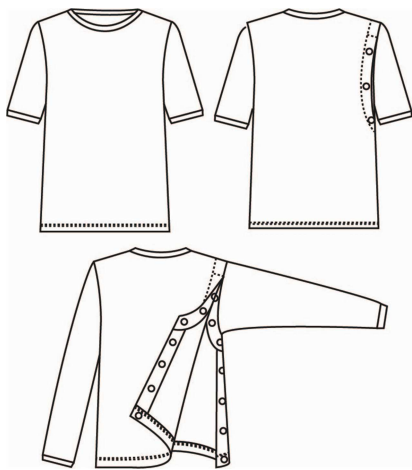
Ommeltuani vaatteen huomasin jo ilman sovittamista, etteivät hartialaskokset toimi käytettäessä veluurin kaltaista materiaalia (kuva 17). Laskos ei asettunut paikalleen, vaan pursusi laskosreunalta ulos. Totesin, että tämänkaltaisessa rakenteessa tulisi materiaalina käyttää liukkaampaa ja paremmin muotoon asettuvaa kangasta.

Kuva 18 Hartialaskos

Totesin myös, ettei napitus kaulusrakenteessa toiminnut. Napitusvara muodostui liian paksuksi, että kaulus olisi taittunut kauniisti. Napitushalkiota kauluksessa olisi vaikea saada muiltakaan osilta näyttämään hyvältä.

Epäonnistuneen pusakkamallin jälkeen lähdin pohtimaan, kuinka saisin napitusrakenteesta toimivan. Mietin olisiko paita vaikea pukea, jos napituksen olalta jättäisi kokonaan pois. Vaarana olisi, ettei vaatetta saisi helposti pujotettua pään yli. Nopeuttaakseni kiinnitysmekanismin testaamista ja vähentääkseni materiaalin kulu- tusta päätin valmistaa seuraavaksi protokappaleeksi miesten T-paidan (kuva 19).

Kuva 19 Sivusta aukeava T-paita

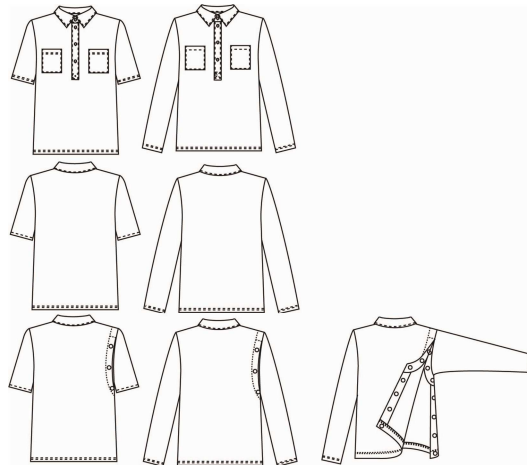
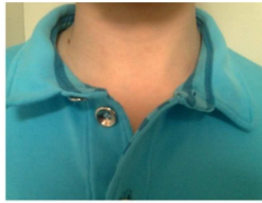
Paidassa testasin kiinnityksen toimivuutta, jos se kulkee vain olalta hihasaumaa pitkin alas jatkuen sivusaumaan. Olkasauma paidassa ommeltaisiin kiinni. Kaavoitin malliin lyhyen hihan ja pääntielle ompelin resorin. Avarsin pääntietä arvioiden, kuinka laaja sen olisi hyvä olla pukemisen helpot- tamiseksi. Materiaalina protossa käytin puuvilla- elastan sekoitteista trikoota, jota minulta löytyi varastosta.

Paidan vein testattavaksi asukkaalle Violakodissa. Osallistuin itse paidan pukemi- seen, seurasin kerran, kun toinen hoitaja pukee sitä ja sain palautetta paidan käy- tettävyydestä. Napitus tuntui toimivalta ratkaisulta. Pääntiestä totesimme yhdessä toisten hoitajien kanssa, että se voi olla umpinainen, jos materiaali on tarpeeksi venyvää tai kaula-aukko tarpeeksi laaja. Helpompaa tietysti olisi, jos paitaa voisi sivun lisäksi avata esimerkiksi edestä.

Muutos napitusrakenteessa täytyi tehdä alavaraan, joka ei tuntunut tarpeeksi leveältä. Alavaran reuna saattoi tulla näkyviin liikutettaessa kättä eteenpäin. Hihasaumaan täytyi myös lisätä yksi nappi tai vaihtoehtoisesti aloittaa napitushalkio hieman alemmaa olkasaumaan nähden, mikä ei vielä vaikuttaisi vaatteen pukemiseen.

Malli ja sen mitoitukset tuntuivat myös muilta osin hyvältä. Ainoa muutos tarvitsisi tehdä etukappaleen hiha-aukon kaareen, joka näytti olevan liian suora. Paidan pituus ja väljyys näyttivät toimivilta. Täytyy tosin muistaa, että paitaa ja sen istuvuutta on testattu vain yhden henkilön päällä, eikä tuloksen voida olettaa näin kertovan mallin yleisestä soveltuvuudesta eri henkilöille.

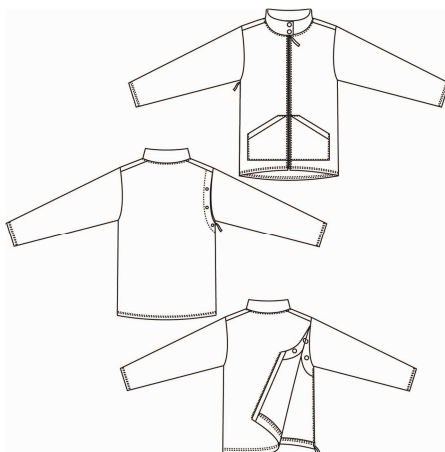
Saamani tuloksen mukaan, pystyin olettamaan, että testaamani rakenne toimisi myös muissa paitamalleissa. Kauluspaidoissa ja takkimalleissa edessä oleva napitus tai vetoketju helpottaisi vaatteiden pukemista vain entisestään. Koska ratkaisu tuntui toimivalta, halusin käyttää sitä myös naisten paitoihin. Olin aiemmin suunnitellut naisille neuletakin sijaan käytettävän takkimallin (ks. s. 16), joka olisi helposti puettava sen laajojen, kimonomallisten hihojen ansiosta. Testattuani T-paitaa päätin kuitenkin muokata myös tästä mallista kiinteämmän käyttäen sivussa kulkevaa napitusta.

Kuva 21 Kuvia kauluksellisen trikoopaidan mallikappaleesta

Valmistin mallikappaleet miesten kauluksellisesta trikoopaidasta (kuvat 21) sekä pusakasta (kuvat 20). Käytin mallikappaleissa testaamaani kiinnitysratkaisua, trikoopaidassa napeilla aukeavana ja

pusakassa napeilla sekä sivussa vetoketjulla aukeavana. Sovitin paitoja Violakodissa todeten mallit toimiviksi puettavuuden ja istuvuuden kannalta.

Kuva 20 Kuvia pusakan mallikappaleesta

Naisten paitamalleista valmistin edestä poimuttuvan Jaana-paidan (kuvat 22). Tähän malliin en valmistanut selässä kulkevaa napitusta, sillä testasin vaatetta henkilöllä, joka pystyy itse pukemaan vaatteensa päälle. Valmistin paidan paksuhkosta interlock-neuloksesta, jolloin se jousti hyvin puettaessa päälle. Lisäksi pääntiellä olevat napit helpottivat pukemista.

Vaatetta Violakodissa sovittanut henkilö käytti sitä kolmen päivän ajan. Seurasin tuona aikana vaatteiden pukemista ja toimivuutta käytössä ja totesin mallin toimivan hyvin.

Kuva 22 Kuvia Jaana-paidan mallikappaleesta

5.3.2

Mekko

Suunnittelemastani Rauha-mekosta valmistin myös mallikappaleen, jota sovitin liikuntarajoitteisen henkilön päälle, joka ei itse enää suoriudu pukemisesta. Materiaalina mekossa oli puuvilla-polyesteri sekoitteinen twilli.

Kuva 24 Rauha-mekon ensimmäinen mallikappale

Kuva 23 Helmenhohtoiset napit

Ensimmäistä mallikappaletta sovitettaessa huomasin heti tarvittavia muutoksia mitoituksessa (kuva 24).

Mekon kädentiet, rinnan ympäryys ja vyötärön ympäryys olivat liian tiukkoja. Mekko meni kyllä sovitettavan henkilön päälle, mutta oli liian tiukka, että se olisi ollut mukava käyttää. Lisäksi vaatteen kireys vaikeutti sen pukemista. Ulkonäöltään mekko näytti kauniilta. Mekossa oli kauniit helmenhohtoiset napit, mutta sovitettaessa vaatetta ne tuntuivat vaikeilta käyttää (kuva 23). Tämän vuoksi päätin seuraavassa mallikappaleessa käyttää neppareita nappien sijaan.

Valmistin mekosta toisen mallikappaleen (kuvat 25), johon suurensin kädenteitä, suoristin poikittaissaumoja vyötärönkohdalta ja lisäsin väljyyttä rinnan ympärykseen. Sovitin mekkoa uudelleen todeten sen nyt paljon toimivammaksi mitoitukseltaan.

Kuva 25 Kuvia Rauha-mekon toisesta mallikappaleesta

5.3.3 Housut

Kuten jo olen kertonut, olin aiempien opintojen aikana valmistanut helposti puettavan housumallin. Housujen ideana oli vyötäröltä vinosti sivusaumoihin kulkevat vetoketjut, jotka mahdollistavat helpon pukemisen.

Housut ovat olleet käytössä Violakodissa jo melkein vuoden ajan ja olen pystynyt seuraamaan niiden käyttöä. Vetoketjuratkaisu on tuntunut hyvältä ja toimivalta. Muutosta housuissa tarvittaisiin niiden mitoitukseen, sillä niissä on lantiolle lisätty liikaa väljyyttä. Toinen korjattava asia on vyötärörakenteen muoto. Sen on hyvä olla kaareva, edestä matalampi kuin takaa, mutta näissä housuissa vyötärölinjaa edessä on madallettu hieman liikaa.

Näiden kokemusten, tietojen ja aiemmissa housuissa käyttämieni kaavojen avulla, minun oli helppo lähteä valmistamaan mallikappaleita housuista. Valmistin housut sekä miehelle (kuvat 26), että naiselle (kuvat 27). Miesten housuissa käytin edellä mainittua vetoketjurakennetta. Valmistin housut puuvilla-polyesterisekoitetta olevasta twillistä. Naisen housuksi valmistin puuvillaveluurista sivusaumattomat housut, joissa oli perinteinen vyötärörakenne.

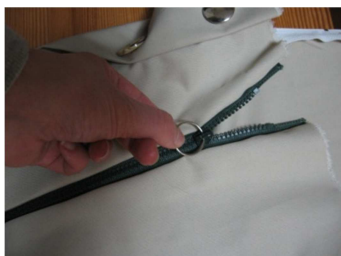
Kuva 26 Miesten housut

Kuva 27 Naisten housut

5.4 Kiinnitysmekanismien testaaminen

Vaatteiden puettavuuteen ja käytettävyyteen vaikuttaa paljon kiinnitysmekanismien toimivuus. Vanhusten ja hoitajien täytyy pystyä avaamaan ja kiinnittämään ne helposti. Kontextmapping tilaisuuksissa ja haastattellessani vanhuksia oli jo tullut esille, kuinka pienet napit tuottavat hankaluuksia ja vetoketjut taas tuntuvat helpoilta käyttää.

Kuva 28 Vetoketjun testaamista

Testatakseni, minkälaiset napit, vetoketjut ja vetoketjujen vetimet ovat tarkoituksenmukaisimpia, testasin niiden käyttöä hoitajilla ja vanhuksilla. Ompelin neljä erilaista vetoketjua, joissa oli erilaiset vetimet, sekä erilaisia nappeja kiinni kankaaseen (kuva 29), joita sitten pyysin testausta tekevien henkilöiden avaamaan ja kiinnittämään (kuva 28). Pyysin heiltä mielipidettä kiinnittimien käytöstä sekä tarkkailin itse testaustapahtumaa. Testaukseen osallistui neljä fyysisesti eri kunnossa olevaa vanhusta sekä viisi hoitajaa. Tulokset testistä tulivat ilmi nopeasti ja selvästi.

Vetoketjuja oli kaksi paksumpaa ja kaksi ohuempaa vaihtoehtoa. Vetimiä olivat tavallinen isohko vetoketjun vedin, kapea suippo vedin, kangaslenkki sekä metallinen rengas. Tavalliset vetimet, erityisesti suiponmallinen tuntuivat hankalilta. Metallirengas oli melko helppo käyttää, mutta ehdottomasti paras vaihtoehto oli kangaslenkki.

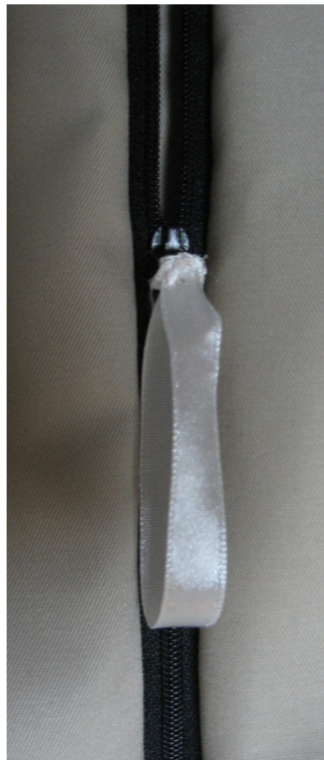
Nappivaihtoehtoina oli 2cm leveä kannallinen metallinappi, muovinen 2,5 cm leveä ja 1,6cm leveä perusnappi, kaksi erikokoista nepparia sekä kuminauhalenkkiin pujotettava suippo nappi. Ensimmäistä, metallista nappia pidettiin helppona, sillä se luisti kankaalla ja oli sen vuoksi helppo kiinnittää. 1,6cm leveää nappia pidettiin liian pienenä ja suipon mallinen nappi koettiin vaikeaksi laittaa kiinni ja avata. Nepparit olivat helppo-

Kuva 29 Testattavia vetoketjuja ja nappeja

ja käyttää, mutta pienempi oli hieman liian jäykkä, eivätkä kaikki vanhukset saaneet sitä sen vuoksi auki.

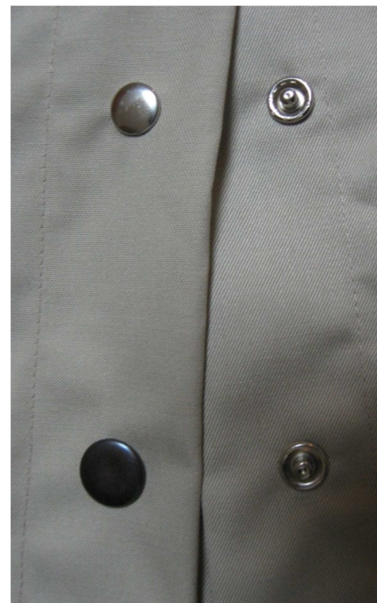
Tulokseksi testauksesta sain, että kevyesti kulkeva vetoketju, jossa on kangaslenkki (kuva 31) vetimenä, on helpoin käyttää. Nappeja käytettäessä olisivat liukaspintaiset kaksi senttimetriä leveät tai isommat napit (kuva 32) tai helposti aukeavat nepparit (kuva 30) parhaita vaihtoehtoja. Hoitajat muistuttivat minua vielä sen tärkeydestä, ettei vetoketju pääse vastaamaan ihoa ja että kiinnittimet olisivat sellaisia, etteivät ne aiheuttaisi painaumuksia.

Kuva 31 Kangaslenkki vetoketjussa

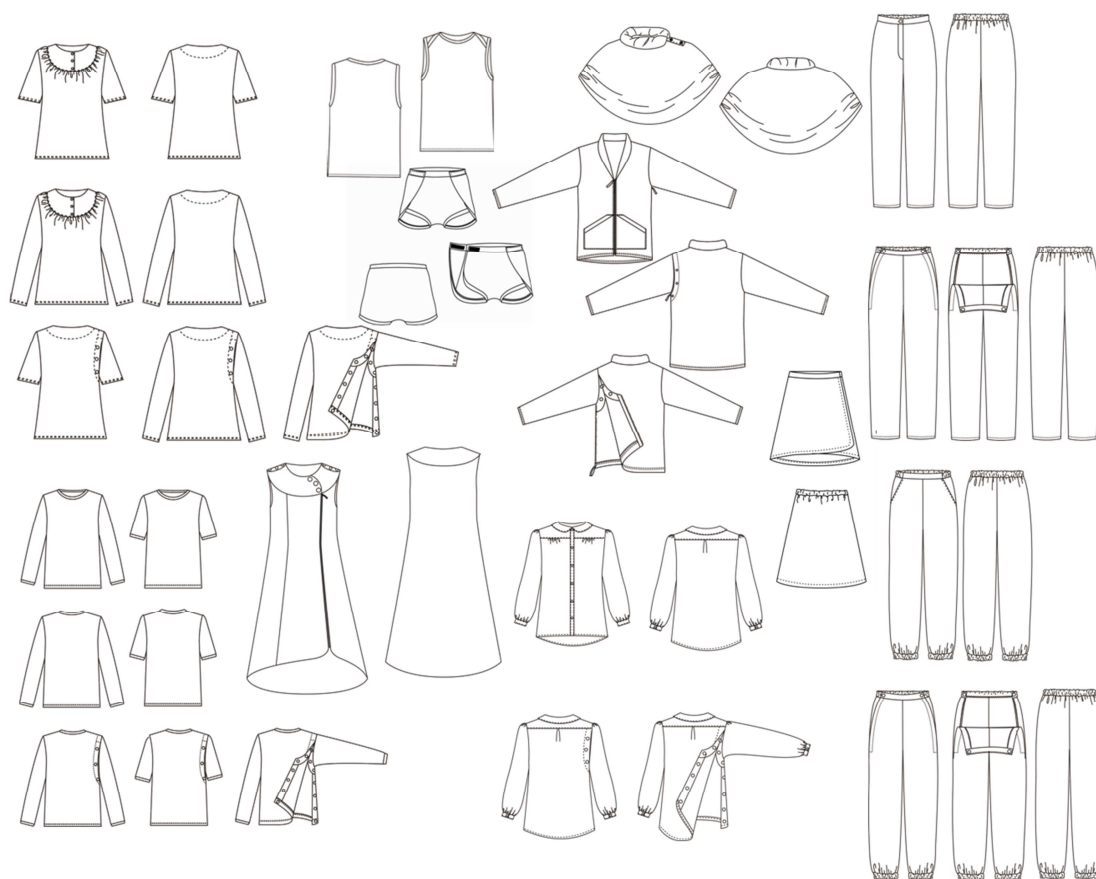
Kuva 32 Iso nappi

Kuva 30 Nepparit

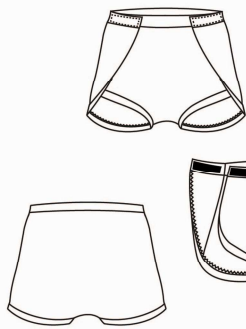
6 Malliston esittely

Mallisto on työni aikana muokkaantunut ja muodostunut eri vaiheiden kautta. Malli-
leihin on löytynyt käytettävyyden ja esteettisyyden kannalta parempia ratkaisuja ja
mallisto on mielestäni muuttunut selkeämmäksi kokonaisuudeksi. Seuraavaksi
esittelen opinnäytetyössä kehittämäni vaatesuunnitelmat kuvallisesti mallistolä-
kanoiden (kuvat 33 ja 34) avulla sekä esittelemällä jokaisen vaatteen tekemieni
kuvaesitysten avulla.

Kuva 33 Naisten mallistolakana

Maija alushousut

Materiaali:
100% bambu
frotee-neulos
paino 300g/m

100%polyester
polyuretanilaminointi

Värit

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Ei silitystä
Rumpukuivausta ei suositella

Maija aluspaita

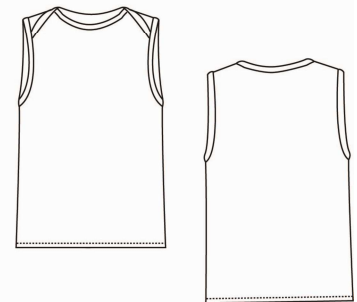
Hoito-ohjeet:

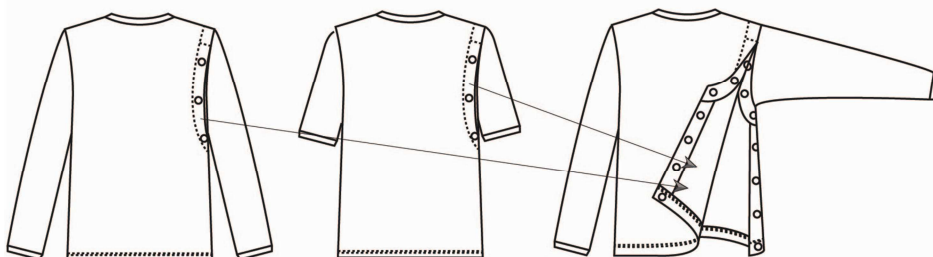
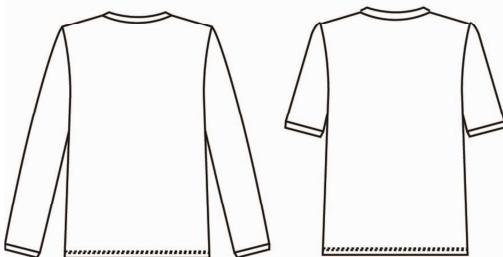
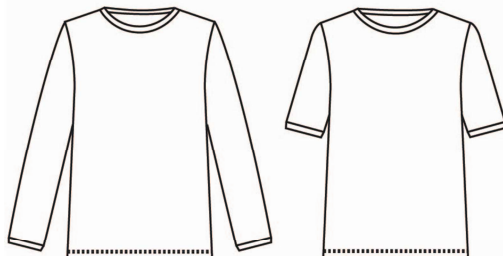
Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Rumpukuivausta ei suositella

Materiaali:
96% bambu
4% elastan
single-neulos
paino 200g/m

Värit

Maria- T-paita

Materiaali:
100% puuvilla
single-neulos
paino 200g/m

Värit

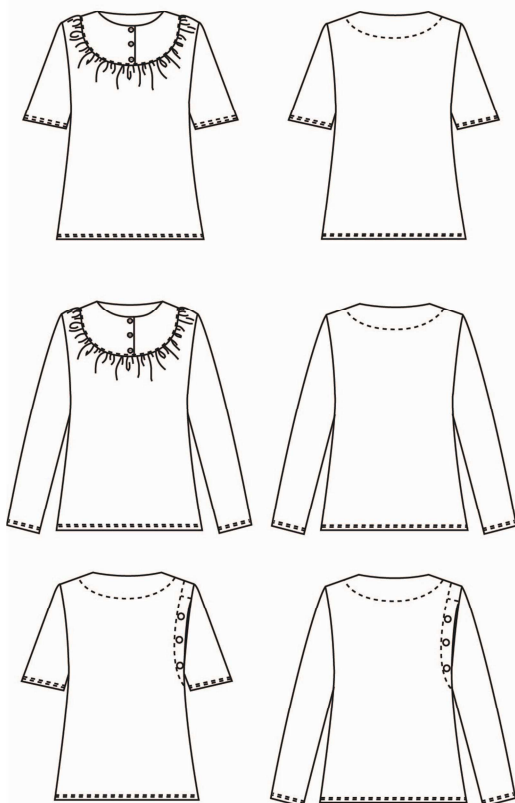

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Jaana-paita

Materiaali:
100% puuvilla
interlock-neulos
paino 300g/m

Värit

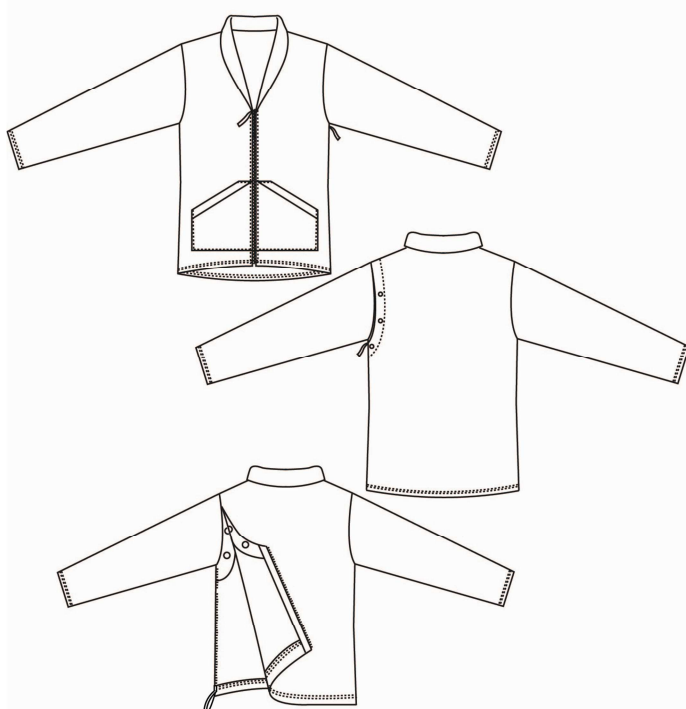

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Laura takki

Materiaali:
100% puuvilla
veluuri
paino 400g/m

Värit

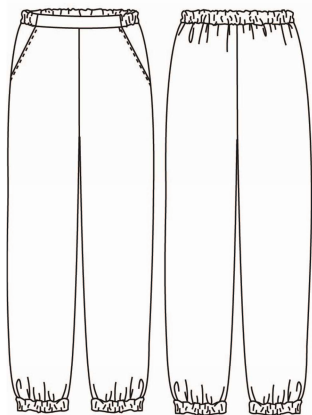

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Mandi housut

Materiaali:
100% puuvilla
veluuri
paino 400g/m

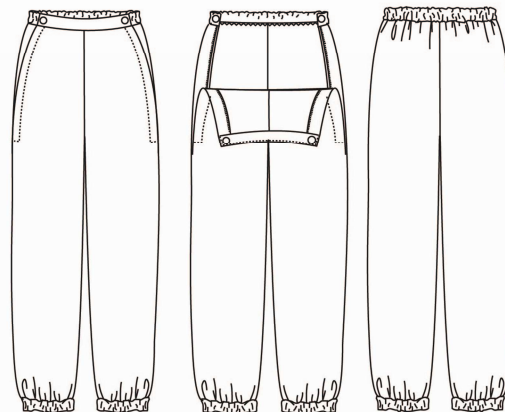
Värit

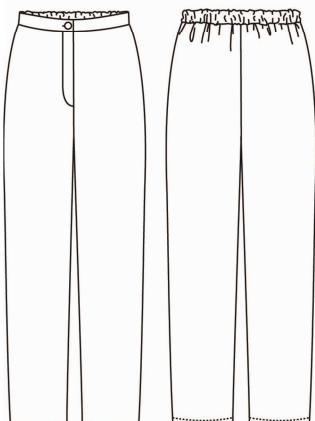
Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Sanna housut

Materiaali:
40% puuvilla
60% polyester
twill
paino 205g/m
Värit

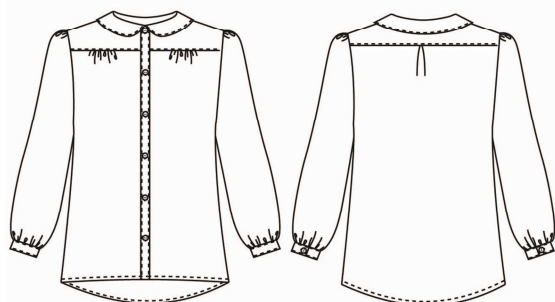
Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Ei rumpukuivausta

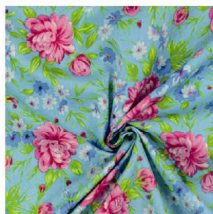

Aino-paita

Materiaali:
100% puuvilla
paino 180g/m

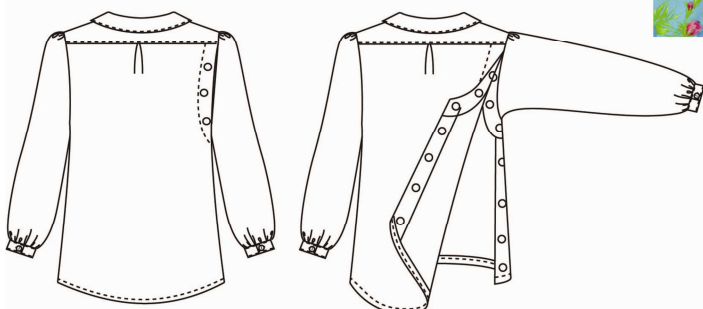
Värit

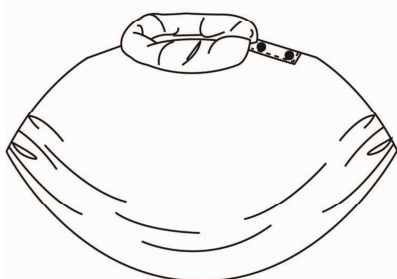
Hoito-ohjeet:

Pesu 40 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Ei rumpukuivausta

Elli-keeppi

Materiaali:
100% puuvilla
veluuri
paino 400g/m

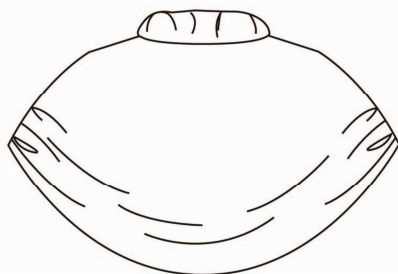
Värit

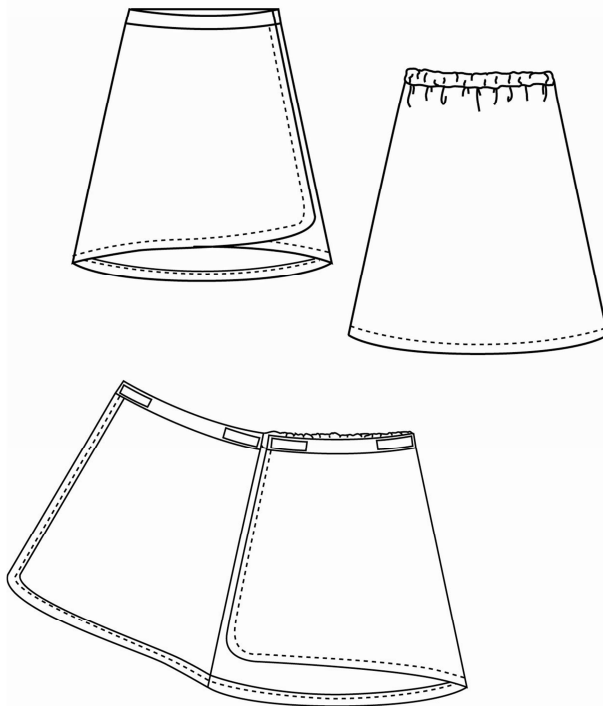
Hoito-ohjeet:

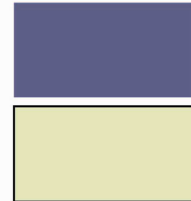
Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Matilda-hame

Materiaali:
40% puuvilla
60% polyester
twill
paino 205g/m
Värit

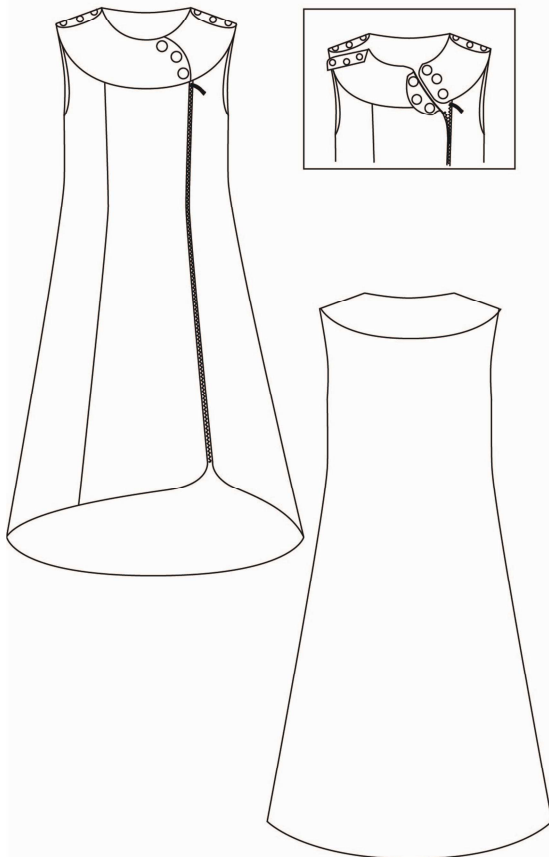

Hoito-ohjeet:

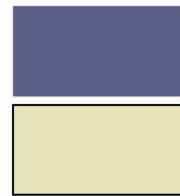

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Ei rumpukuivausta

Rauha-mekko

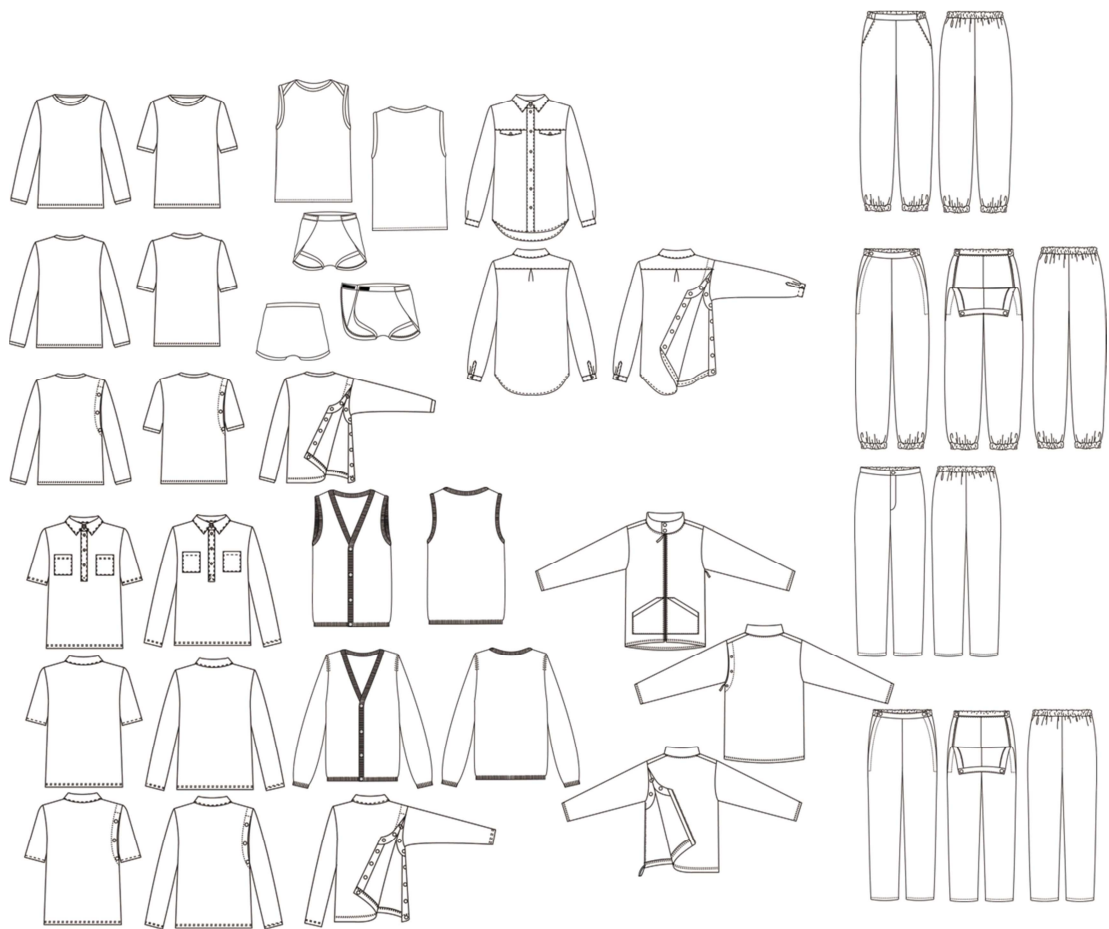
Materiaali:
40% puuvilla
60% polyester
twill
paino 205g/m
Värit

Hoito-ohjeet:

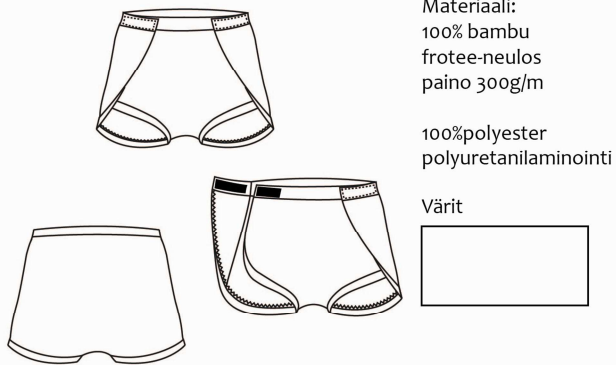

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Ei rumpukuivausta

Kuva 34 Miesten mallistolakana

Matti-alushousut

Materiaali:
100% bambu
frotee-neulos
paino 300g/m

100%polyester
polyuretanilaminointi

Värit

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Ei silitystä
Rumpukuivausta ei suositella

Matti-aluspaita

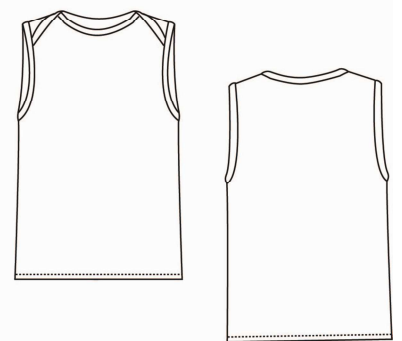
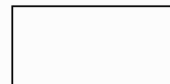
Hoito-ohjeet:

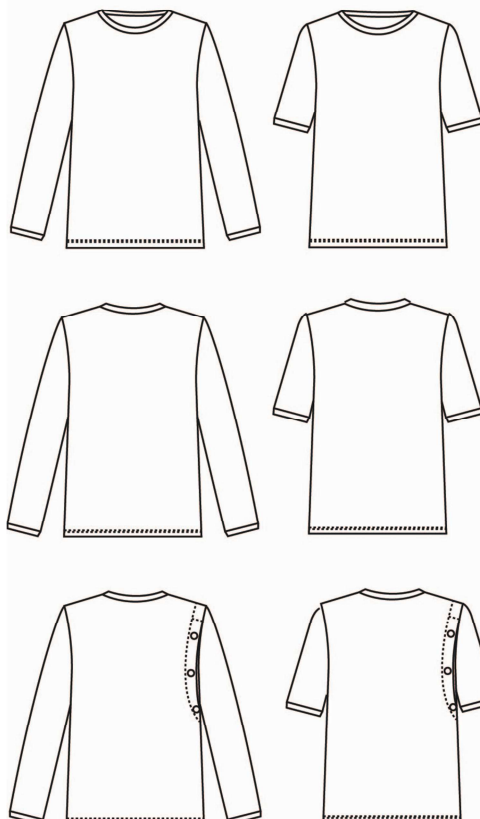
Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Rumpukuivausta ei suositella

Materiaali:
96% bambu
4% elastaan
single-neulos
paino 200g/m

Värit

Vilho- T-paita

Materiaali:
100% puuvilla
single-neulos
paino 200g/m

Värit

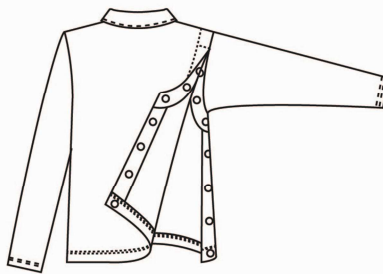
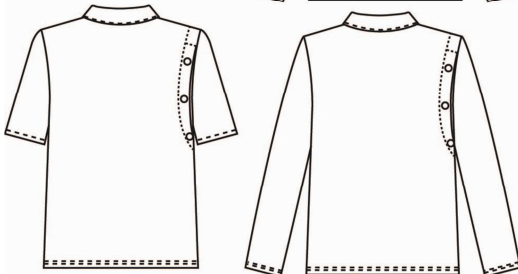
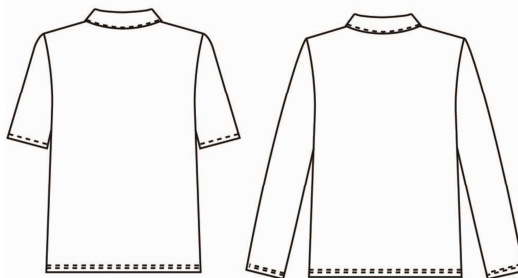
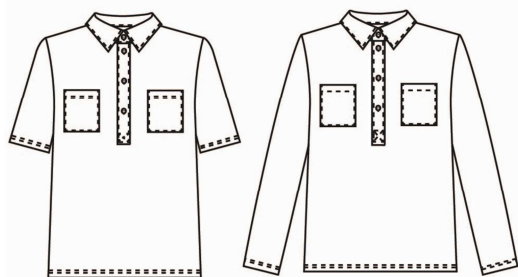

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Tauno-paita

Materiaali:
100% puuvilla
interlock-neulos
paino 300g/m

Värit

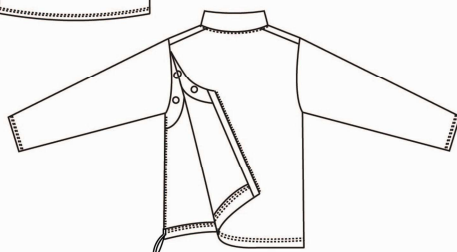
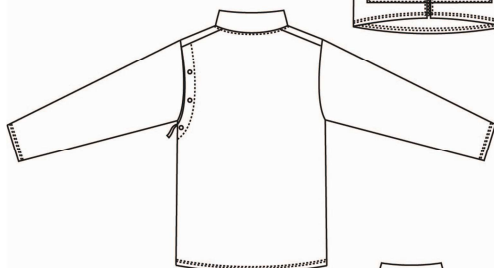
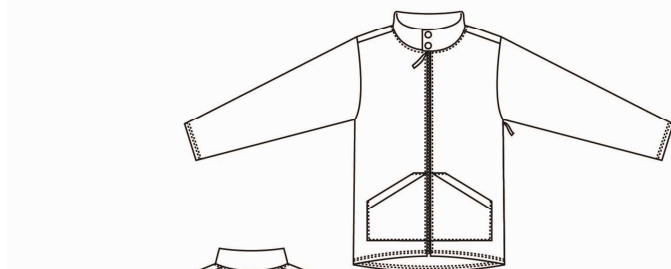

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Paavo-pusakka

Materiaali:
100% puuvilla
college-neulos
paino 400g/m

Värit

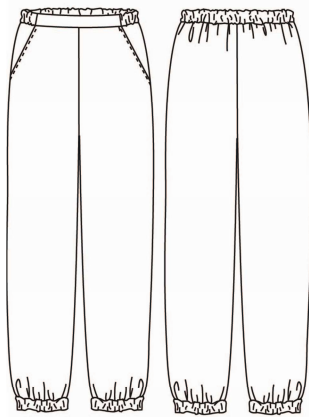

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Eero-housu

Materiaali:
100% puuvilla
college-neulos
paino 400g/m

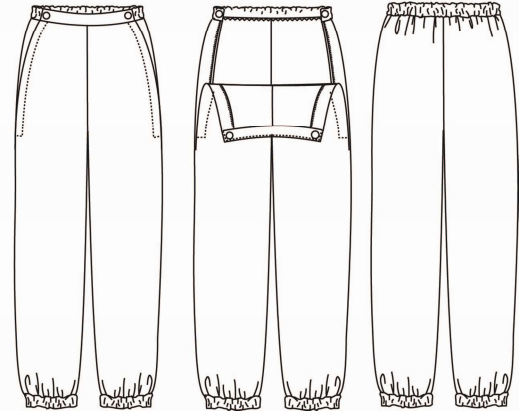
Värit

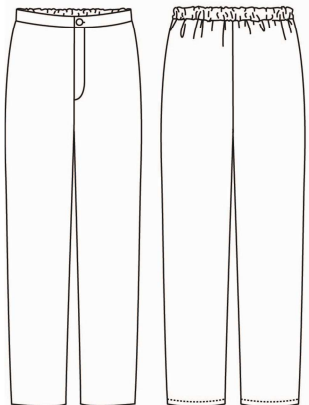
Hoito-ohjeet:

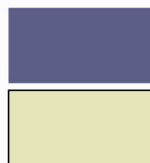
Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 200 astetta
Rumpukuivaus sallittu

Lasse-housut

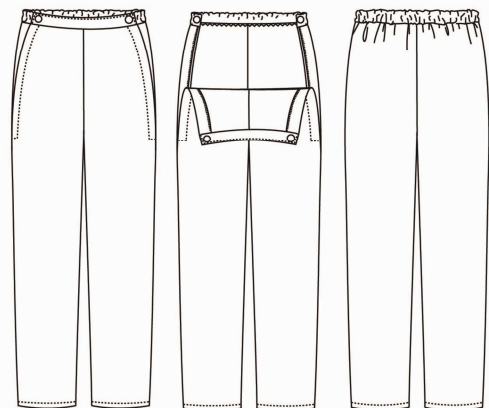
Materiaali:
40% puuvilla
60% polyester
twill
paino 205g/m
Värit

Hoito-ohjeet:

Pesu 60 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Ei rumpukuivausta

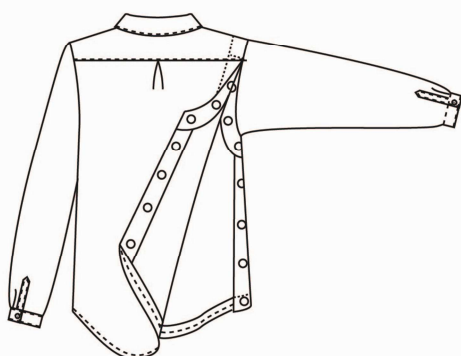

Martti-kauluspaita

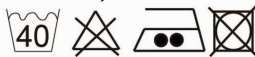

Materiaali:
100% puuvilla
paino 180g/m

Värit

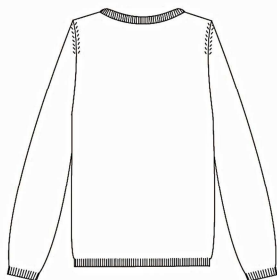
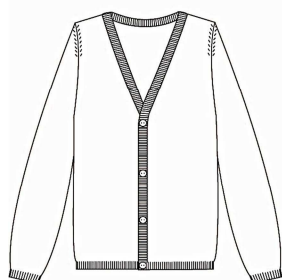

Hoito-ohjeet:

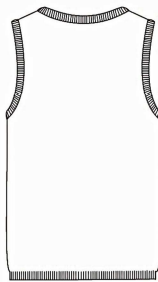
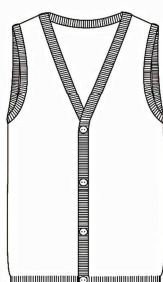
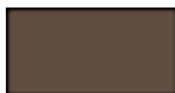
Pesu 40 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Ei rumpukuivausta

Jaakko-neuletakki ja Jaska-neuleliivi

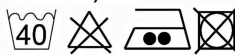

Materiaali:
100% puuvilla

Värit

Hoito-ohjeet:

Pesu 40 astetta
Ei kloorivalkaisua
Silitys 150 astetta
Ei rumpukuivausta

7 Pohdinta

Opinnäytetyön aikana suunnittelemani vaatemallisto kehittyi sille asettamieni tavoitteiden, esteettisyyden ja käytettävyyden parantamisen, osalta. Osa malliston vaatteista pääsi testikäyttöön, minkä avulla pystyin varmistamaan vaatteiden toimivuuden käytännön elämässä. Koska kaikkia malleja ei testattu, voidaan varmoja olla vain testattujen mallien toimivuudesta. Uskon kuitenkin testattujen vaatteiden antavan suuntaa myös siitä, mitä vaatimuksia malliston muiltakin malleilta vaadittaisiin todellisuudessa.

Mielestäni työni suurin anti on kuitenkin sen aikana käyttäjiltä hankittu tieto. Olen saanut paljon materiaalia käytettäväkseni niin vanhustyön ammattilaisilta kuin vanhuksiltakin. Tämä tieto on ollut hyvin tärkeää, paitsi kehittäessäni mallistoa, mutta myös ajatellen tulevaisuuden työskentelyäni vanhusten vaatteiden parissa. Saamani tieto on mielestäni kuin avain käyttäjälähtöiseen suunnitteluun ja tulen sitä varmasti hyödyntämään jatkossa. Hankitun tiedon lisäksi olen saanut työni aikana uusia kontakteja ja mahdollisia tulevia yhteistyökumppaneita malliston jatkoa ajatellen.

Mallisto ei ole vielä valmis. Sen kehittämiseksi tarvitaan vielä paljon työtä, mutta uskon kehitystyön olevan jo lähellä sitä pistettä, jossa mallistoa voi alkaa kehittää kaupalliseksi tuotteeksi. Opinnäytetyöni saavutti lopputuloksensa, mutta realistisen evaluaation mallin mukainen kehitystyö jatkuu uusilla haasteilla.

KUVAT

Kuva 1 Paita- ja housusuunnitelmat, Anne Tanila	9
Kuva 2 Mallistolakana, Anne Tanila.....	10
Kuva 3 Naisten paita muuntuvina malleina, Anne Tanila	11
Kuva 4 Miesten paita muuntuvana mallina, Anne Tanila	11
Kuva 5 Kartonkipohja kontekstikartoitustehtävään, Anne Tanila.....	33
Kuva 6 Kuvat kontekstikartoitustehtävään, Anne Tanila	33
Kuva 7 Vanhusten vaatteisiin toivottuja asioita, Anne Tanila	36
Kuva 8 Muodin ja hinnan merkitys, Anne Tanila	37
Kuva 9 Vanhus tärkein, Anne Tanila.....	37
Kuva 10 Pienet napit hankalia, Anne Tanila	38
Kuva 11 Poimujen haitallisuus, Anne Tanila.....	38
Kuva 12 Vanhusten vaatteissa vältettäviä asioita, Anne Tanila.....	38
Kuva 13 Värivaihtoehtoja, Anne Tanila	40
Kuva 14 Mies- ja naishahmo vanhusten haastatteluun, Anne Tanila	41
Kuva 15 Vanhuksia miellyttäneet värit, Anne Tanila	44
Kuva 16 Vanhusten valitsemia asukokonaisuuksia, Anne Tanila	45
Kuva 17 Huivikauluksellinen pusakka, Anne Tanila.....	51
Kuva 18 Hartialaskos, Anne Tanila.....	52
Kuva 19 Sivusta aukeava T-paita, Anne Tanila	52
Kuva 20 Kuvia pusakan mallikappaleesta, Anne Tanila.....	54
Kuva 21 Kuvia kauluksellisen trikoopaidan, Anne Tanila	54
Kuva 22 Kuvia Jaana-paidan mallikappaleesta, Anne Tanila	55
Kuva 23 Helmenhohtoiset napit, Anne Tanila	56
Kuva 24 Rauha-mekon ensimmäinen mallikappale, Anne Tanila	56
Kuva 25 Kuvia Rauha-mekon toisesta mallikappaleesta, Anne Tanila.....	56
Kuva 26 Miesten housut, Anne Tanila	57
Kuva 27 Naisten housut, Anne Tanila.....	57
Kuva 28 Vetoketjun testaamista, Anne Tanila	58
Kuva 29 Testattavia vetoketjuja ja nappeja, Anne Tanila.....	58
Kuva 30 Nepparit, Anne Tanila	59
Kuva 31 Kangaslenkki vetoketjussa, Anne Tanila	59
Kuva 32 Iso nappi, Anne Tanila.....	59
Kuva 33 Naisten mallistolakana, Anne Tanila	60
Kuva 34 Miesten mallistolakana, Anne Tanila	66

KAAVIOT

Kaava 1 Realistisen evaluaation prosessi kaaviona, Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina:Akatiimi.....	24
Kaava 2 Oman työn hankesuunnitelma kaaviona, Anne Tanila	25
Kaava 3 Oman työn ohjelmateoria kaaviona, Anne Tanila.....	26
Kaava 4 Oman työni toimintasyklit kaaviona, Anne Tanila	28

LÄHTEET

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi.

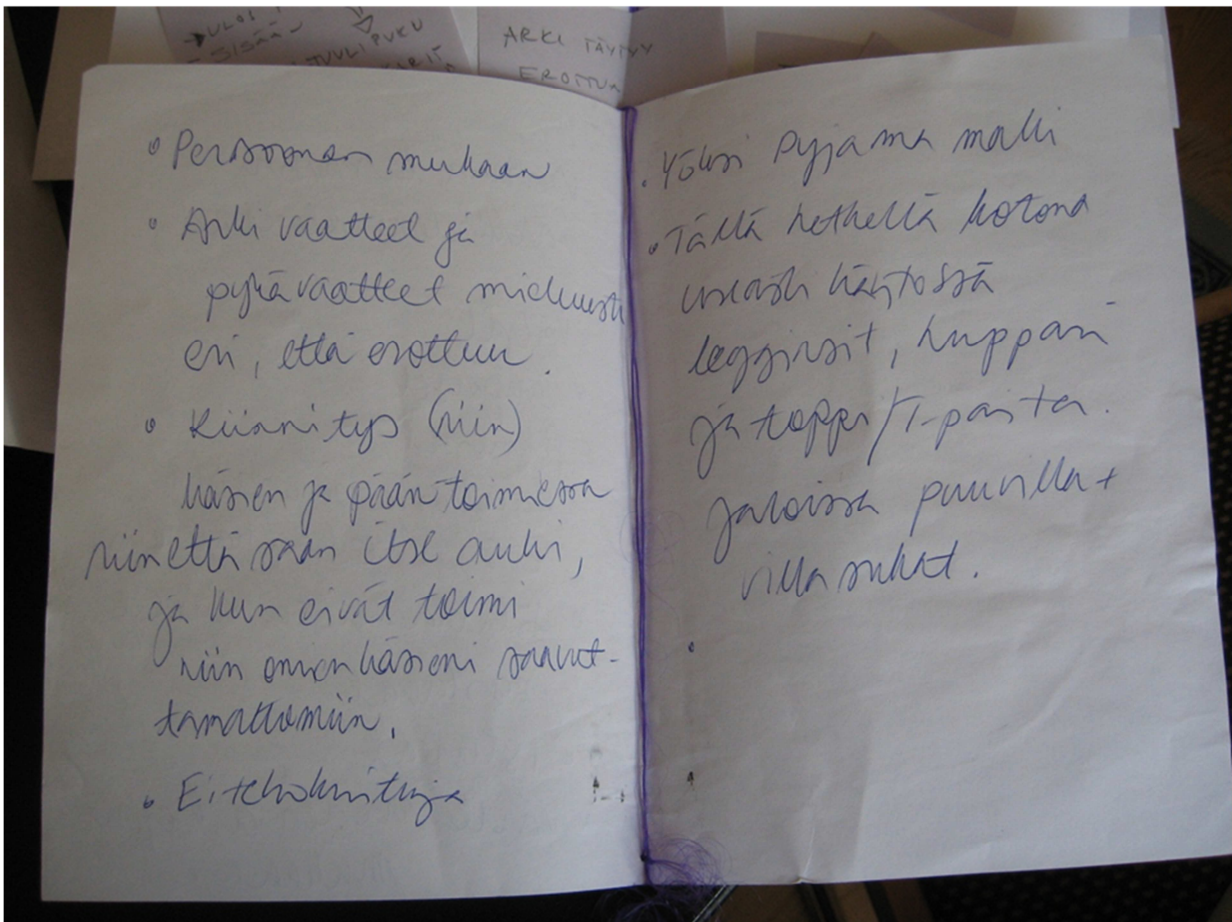
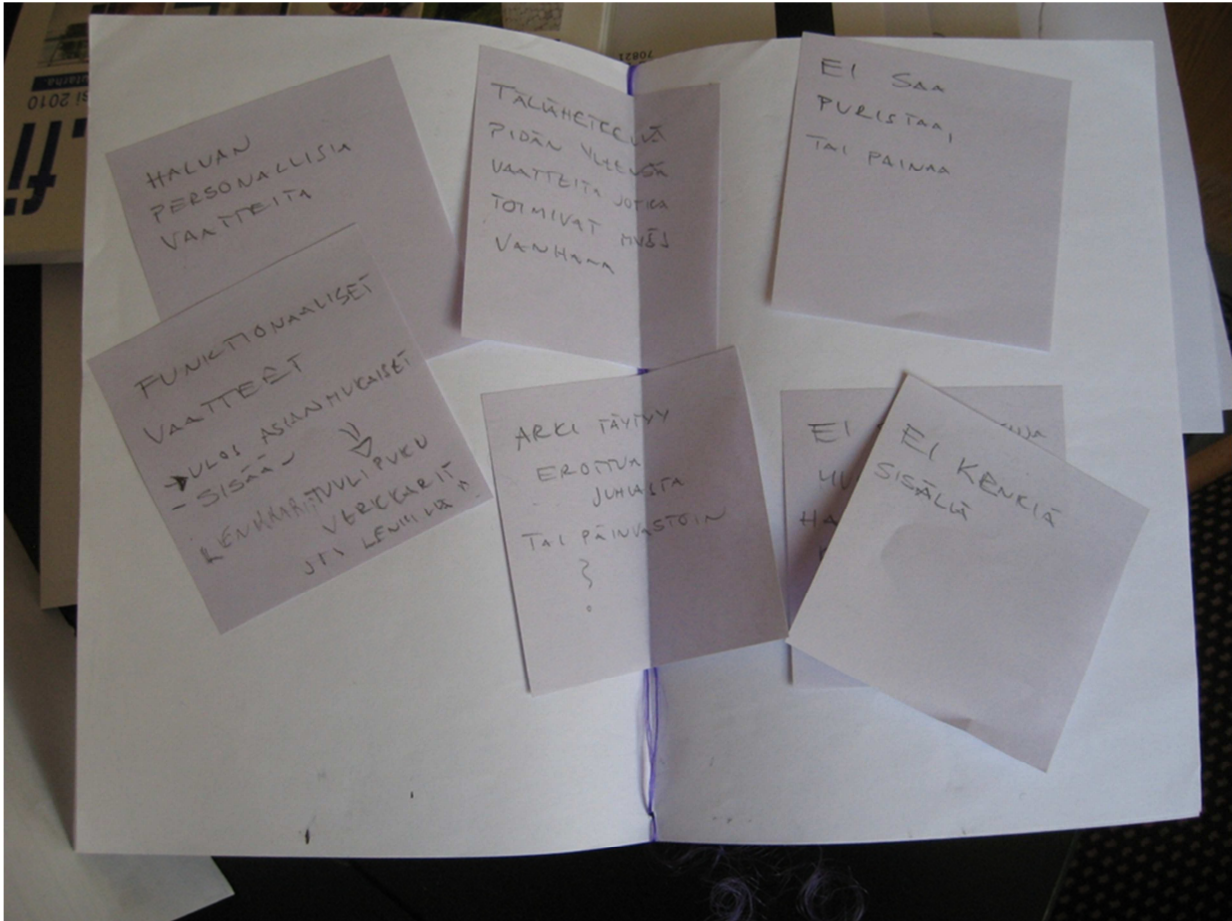
Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: Akatiimi.

Koistinen & Saarela & Tanila. 2010. Kun bussi jätti ja heinäseipäät kaatuivat päälle – Tulevaisuuden virikkeellinen hoitoympäristö dementiaa sairastavalle. Kuopio.

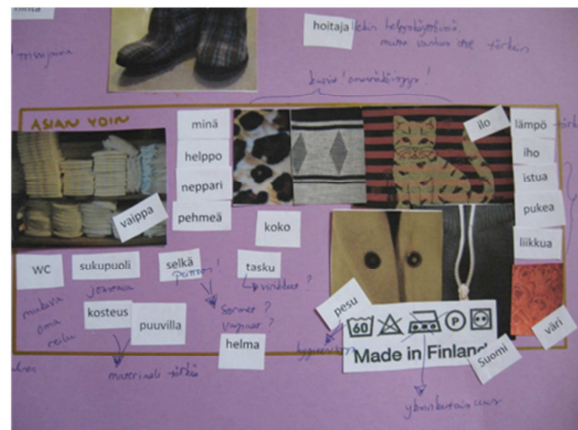
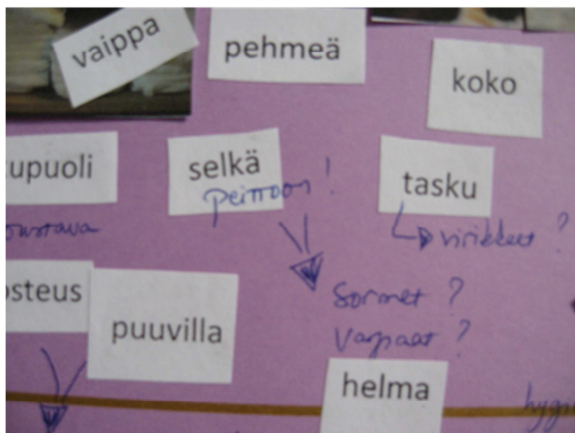
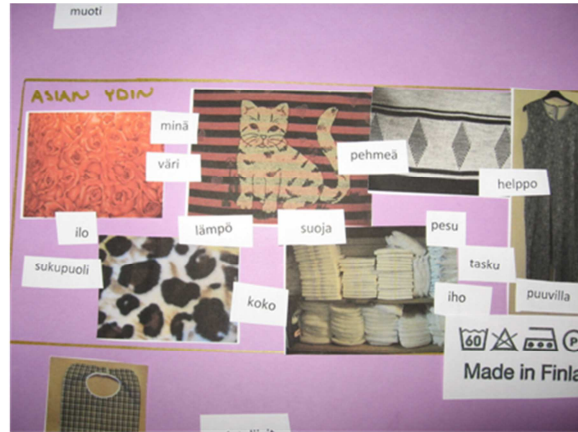
Miettinen, S. luettu 29.3.2011. PALMU – Palvelumuotoilua ikääntyville.
(<http://palvelumuotoiluikaantynville.blogspot.com>)

Sleeswijk. & Stappers. & van der Lugt. & Sanders. 2005. Contextmapping: experiences from practice. Co design, vol.1 no.2/2005. s.119-149.

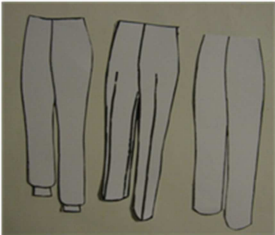
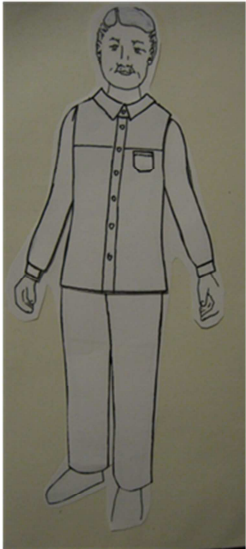
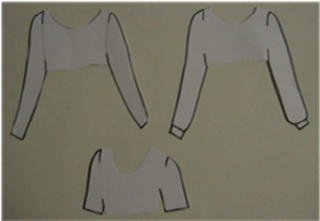
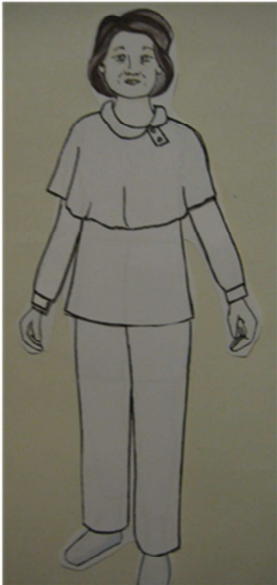
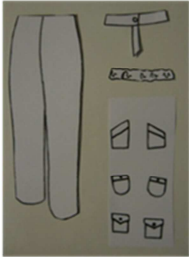
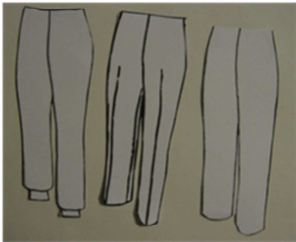
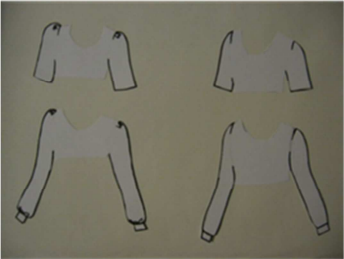
Tanila, A. 2010. Iitan kaarderooppi -malliston tekninen katalogi. Kuopio.

Liite 2

Lite 3

www.savonia.fi

